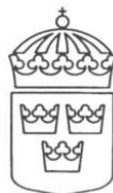

Riksdagens protokoll

1993/94:5

Tisdagen den 12 oktober

Kl. 14.00 – 16.41

Protokoll
1993/94:5

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 5 och 6 oktober.

2 § Ny riksdagsledamot m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamöter

Till valprovsningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om att Simon Liliedahl (nyd), Djursholm, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 6 oktober 1993 sedan Johan Brohult (nyd) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare för riksdagsledamöter har utsetts Vivanne Franzén, Enebyberg, Lennart Lindgård, Stockholm, och Björn Berglund, Malmö (alla nyd).

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 8 oktober 1993

Lars Tottie

Sven-Georg Grahm

(Se även prot. 4 2 §.)

3 § Anmälan om ändrad partitillhörighet

Talmannen anmälde att *Anne Rhenman* anmält att hon fr.o.m. den 6 oktober 1993 inte längre tillhör Ny demokrati.

4 § Avsigelser

Talmannen meddelade att *Anne Rhenman* (-) av sagt sig uppdraget att vara suppleant i socialutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Ian Wachtmeister* (nyd) av sagt sig uppdraget att vara suppleant i den svenska delegationen till Gemensamma parlamentariskerkommittén EG-Sverige.

Kammaren biföll denna avsägelse.

5 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott, m.m.

Talmannen meddelade att Ny demokratis riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält *Simon Liliedahl* som suppleant i konstitutionsutskottet, *Stefan Kihlberg* som suppleant i socialutskottet och *Simon Liliedahl* som suppleant i den svenska delegationen till Gemensamma parlamentariskerkommittén EG-Sverige.

Talmannen förklarade valda till

suppleant i konstitutionsutskottet
Simon Liliedahl (nyd)

suppleant i socialutskottet
Stefan Kihlberg (nyd)

suppleant i den svenska delegationen till Gemensamma parlamentariskerkommittén EG-Sverige
Simon Liliedahl (nyd)

6 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Lars Bäckström* (v) ansökt om ledighet för FN-uppdrag under tiden den 22 oktober – den 21 november.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Barbro Glanzén* (v) skulle tjänstgöra som ersättare för *Lars Bäckström*.

Talmannen meddelade att Lennart Rohdin (fp) i skrivelse den 2 oktober återkallat yrkande 1 i den av honom väckta motionen 1992/93:U619 Eritrea.

Talmannen meddelade att hon avskrivit detta motionsyrkande.

Skrivelsen lades till handlingarna.

8 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 7 oktober

1993/94:24 av *Jan Andersson* (s) till socialministern om prioriteringen av vårdnadsbidraget:

I maj detta år behandlade riksdagen frågan om en utvidgad rättighetslag för personer med svåra funktionsnedsättningar. En sysselsättningsgaranti för hela personkretsen avvisades då enbart av statsfinansiella skäl. Nu ämnar regeringen föreslå ett vårdnadsbidrag som kommer att kosta statskassan 2 miljarder kronor/år. Det finns tydligen nu enligt regeringen ett statsfinansiellt utrymme.

Min fråga till socialministern är följande:

Varför anser regeringen att ett vårdnadsbidrag är viktigare att införa än en sysselsättningsgaranti för personer med svåra funktionsnedsättningar?

1993/94:25 av *Birger Andersson* (c) till justitieministern om beläggningen på kriminalvårdsanstalterna:

Beläggningen på kriminalvårdsanstalterna och häktena är mycket hög. Beläggningssituationen har blivit oacceptabel och riskerar att ytterligare förvärras.

Vilka åtgärder avser justitieministern att vidtaga för att snabbt lösa den akuta beläggningssituationen?

1993/94:26 av *Birger Andersson* (c) till justitieministern om tidigareläggning av byggnadsobjekt inom kriminalvården:

Kriminalvårdsstyrelsen har i sina anslagsframställningar redovisat ett långsiktigt behov av kraftigt utökat antal fängelseplatser. Riksdagen har ställt sig bakom denna bedömning. Antalet platser kommer efter hand att öka dels genom tillbyggnader av befintliga fängelser, dels genom byggande av nya fängelser.

Sysselsättningen inom byggsektorn har sjunkit dramatiskt. Det är därför ytterst viktigt att snabbt genomföra angelägna byggnadsobjekt inom den offentliga sektorn.

Min fråga till justitieministern är:

Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidtaga för att tidigarelägga om-, till- och nybyggnader inom kriminalvården?

1993/94:27 av *Alf Wennerfors* (m) till finansministern om åtgärder för att minska statliga myndigheters lokalkostnader:

Riksdagen beslöt under våren 1991 om en ny skolverksorganisation. Ledningen för det nya Skolverket ansåg att de gamla lokalerna inte var lämpliga. "Det gamla sättet att arbeta" satt i väggarna, det "nya sättet" krävde andra lokaler, menade ledningen.

Byggnadsstyrelsen erbjöd Garnisonen med en årshyra på 6,7 miljoner kronor, Lysbomben årshyra 4 miljoner kronor samt Kista Centrum årshyra 4,4 miljoner kronor.

Ledningen för Skolverket underkände dessa alternativ och hyrde Facklärarförbundets lokaler i det centrala Stockholm för 10,8 miljoner kronor per år. Två ledamöter i Riksdagens revisorer uttalade efter ett informationsbesök på Skolverket att "detta är dålig hushållning med statliga medel". Skolverket har hitintills inte vidtagit några åtgärder för att sänka hyreskostnaderna.

Vilka åtgärder ämnar finansministern vidtaga för att Skolverket och eventuellt andra statliga myndigheter skall minska sina lokalkostnader?

1993/94:28 av *Oskar Lindkvist* (s) till statsrådet Bo Lundgren om ROT-programmet:

Våren 1993 beslöt riksdagen att ett s.k. ROT-program på bostadsområdet skulle genomföras. Programmet innehöll olika delar. Bl.a. ges möjligheter för fastighetsägare och bostadsrättsföreningar att erhålla skattereduktion mot fastighetsskatt för vissa underhålls- och reparationsåtgärder. Det har visat sig att det är stora svårigheter att, inom ramen för den nu beskrivna ordningen, få till stånd åtgärder i de enskilda lägenheterna. Detta förhållande har väckt förvåning och irritation både hos hyresgäster och bostadsrättshavare och hos deras organisationer. Ett sätt att lösa problemet och få i gång ROT-verksamheten vore att skatteavdraget ersattes med direkta bidrag för de underhålls- och reparationsåtgärder som nu ingår i programmet.

Programmet har fått väsentligt mindre omfattning än man hade anledning att räkna med. Informationen om det bör intensifieras.

Med hänvisning till det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till statsrådet Lundgren:

Är statsrådet beredd vidta åtgärder så att bostadsrättsinnehavare och hyresgäster ges reella möjligheter att använda sig av ROT-programmet?

1993/94:29 av *Hans Karlsson* (s) till socialministern om införande av vårdnadsbidrag:

Regeringen har aviserat införande av ett vårdnadsbidrag.

I det utredningsförslag som föreligger anges nivån för detta vårdnadsbidrag till 2 000 kr per månad. Jag vill med anledning av detta fråga:

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Vet socialminister Bengt Westerberg hur många förvärvsarbetande som kommer att stanna hemma för att ta hand om sina barn för 2 000 kr i månaden eller 60 kr per dag?

1993/94:30 av *Inga-Britt Johansson* (s) till arbetsmarknadsministern om butiker i glesbygd:

Hoten mot glesbygdsbutikerna fortsätter att öka. Ett av de senaste inslagen är att Tipstjänst planerar att helt avveckla sitt "off-line-tipsmottagnings-system". Detta kommer främst att drabba små glesbygdsbutiker. Tillsammans med andra åtgärder, t.ex. dyrare distribution av varor, neddragningar av hemkörningsstöd och liknande kommer en mängd människor i glesbygd att drabbas.

Arbetet med att kunna få full service i närheten av hemmet har pågått sedan 1970-talet. I många fall har man också lyckats, men systemet är bräckligt och beroende av att alla intressenter finns kvar i systemet. Det är därför särskilt anmärkningsvärt när ett statligt bolag undandrar sig sitt ansvar.

Vilka åtgärder avser arbetsmarknadsministern att vidta för att undanröja risken av massnedläggning av glesbygdsbutiker?

1993/94:31 av *Christina Linderholm* (c) till kommunikationsministern om kostnadsberäkningarna av Dennispaketet:

Vägverkets nya beräkningar för trafiklederna i Dennispaketet visar att kostnaderna sedan september 1992 stigit med 5 miljarder kronor till 25 miljarder kronor. Till dessa kostnader finns önskemål från olika kommuner om alternativa tunnlar och vägsträckningar för ytterligare 5 miljarder kronor, vilka Vägverket anser att kommunerna själva får finansiera genom t.ex. skattehöjningar. Experter på tunnlar prutade merkostnaden till 2,5 miljarder kronor.

Slutnotan för stora infrastrukturprojekt brukar bli väsentligt större än beräknat. Första delen av Norra länken i Stockholm beräknades till 350 miljoner kronor men kostade närmare 700 miljoner kronor.

En proposition om statsgarantier för Dennispaketets trafikleder är aviserad. Förslaget innebär att skattebetalarna skall gå i borgen för Vägverkets upplåning till trafikledsinvesteringar för minst 22 miljarder kronor.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Hur avser regeringen att agera i statsgarantifrågan när det visar sig att trafiklederna i Dennispaketet blir avsevärt dyrare än vad som beräknas i dag?

den 8 oktober

1993/94:32 av *Kenneth Lantz* (kds) till statsrådet Bo Lundgren om åtgärder för att minska den ekonomiska brottsligheten:

Under förra veckan hörde vi på nyhetssändningar att företag fuskar alltmer med inbetalning av moms. Det rör sig om ganska stora belopp, upp till 5 miljarder kronor. Ekobrottsligheten har tyvärr blivit ett alltmer tilltagande brott, som tillfogar samhället oerhört stora förluster av icke inbetalda skatter.

Genom att ge större resurser till ekopolisen och låta den få möjlighet att engagera experter under speciella tillfällen borde man kunna komma åt en större andel av brottspengarna.

Teknisk utrustning på ekoroteln är tyvärr ganska anspråkslös, vilket är förvånande. Det är av värde och säkert effektivt för den personal som arbetar med dessa brott om den kan utnyttja samhällets tekniska resurser och även den höga personella kompetens som vi vet finns inom Sveriges gränser.

Genom olika åtgärder kan man på lång sikt få bort denna brottslighet. Men nu är det akut! Vi måste snarast sätta in åtgärder som effektivt minskar och förhindrar dessa brott.

Med ovanstående som grund undrar jag om regeringen ämnar vidta några åtgärder för att på kort sikt minska den ekonomiska brottsligheten i Sverige.

1993/94:33 av *Ingela Mårtensson* (fp) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om exporten av krigsmateriel till Indonesien:

USA överväger att införa förbud mot export av krigsmateriel till Indonesien på grund av bristande respekt för mänskliga rättigheter.

Mot denna bakgrund samt utifrån mina egna erfarenheter från ett besök nyligen i Östtimor vill jag fråga handelsministern:

Överväger den svenska regeringen att inskränka exporten av krigsmateriel till Indonesien?

1993/94:34 av *Ines Uusmann* (s) till statsministern om folkomröstning om medlemskap i EG:

Regeringens hållning rörande EG-förhandlingarna har officiellt varit att sträva efter samförstånd mellan partierna. Detta bekräftades också i den senaste regeringsförklaringen.

Datum för folkomröstningen torde rimligtvis vara en fråga att diskutera i samförstånd.

Enligt uppgift i massmedierna har dock Moderaternas partisekreterare hävdad att folkomröstningen om medlemskap i EG skall äga rum på valdagen i september 1994. Övriga regeringspartier har hävdad annorlunda ståndpunkter.

Har regeringen – och i så fall när – för avsikt att inbjuda riksdagspartierna till samtal om datum för folkomröstningen om EG-medlemskap?

1993/94:35 av *Berith Eriksson* (v) till kulturministern om asylpolitiken och kosovoalbanerna:

De serbiska myndigheternas brutala repression mot albanerna i Kosovo har ökat sedan ESK:s observatörer blivit utkastade i början av juli. Allt fler

trovärdiga uppgifter lämnas om att tortyr används som ett led i den etniska rensningen. Ett exempel av många: den 30 augusti avled lastbilsföraren Arif Mehmet Kasniqi på den lokala polisstationen i Pritzren efter att tidigare på dagen ha gripits av serbisk polis i samband med en trafikolycka.

Svenska myndigheter fortsätter oföränderligt sin politik med massavvisningar av asylsökande kosovoalbaner. För närvarande verkställs omkring 200 avvisningar per vecka, majoriteten gäller unga män som flytt på grund av rädsla för att tvingas göra militärtjänst i den serbiska armén. Från personer som arbetar med försvar av mänskliga rättigheter i Kosovo har uttryckts en mycket stark oro för att massiva avvisningar till Kosovo i nuvarande ytterst spända situation skulle skärpa läget ytterligare.

Min fråga till statsrådet blir därför:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att Sveriges nuvarande asylpolitik gentemot kosovoalbaner inte skall öka spänningarna i Kosovo och därmed bidra till att ett etniskt utrotningskrig blir verklighet också i denna del av f.d. Jugoslavien?

1993/94:36 av *Rolf L Nilson* (v) till statsrådet Bo Könberg om förtidspensionärers möjlighet att arbeta ideellt:

De nya regler som tillkom när möjligheterna till en fjärdedels förtidspension infördes håller på att ställa till problem för det ideella föreningsarbetet, särskilt handikapporganisationerna. De personer som förtidspensioneras får tjäna högst 6 000 kr/år utöver pensionen, och får de då en liten ersättning för att utföra ett ideellt arbete skärs pensionen ned i motsvarande grad. Därtill är reglerna något luddiga om hur nedskrivningen skall göras.

I Råd och anvisningar från Riksförsäkringsverket 1993:5 sägs att Försäkringskassan skall kunna begränsa rätten till förtidspension om någon utför oavlönat arbete i större utsträckning. Detta kan innebära att många av ekonomiska skäl måste sluta att arbeta ideellt när de blir förtidspensionerade.

Även de som har politiska förtroendeuppdrag drabbas av de nya reglerna. Det har hänt att fritidspolitiker fått avsäga sig sina kommunala uppdrag när de tvingats ta förtidspension.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Kommer regeringen modifiera inkomstreglerna så att det blir möjligt även för förtidspensionerade att delta i ideellt arbete?

1993/94:37 av *Ingela Mårtensson* (fp) till statsrådet Beatrice Ask om kontroll av att skolor följer läroplaner:

Den senaste tiden har det från olika håll påtalats att det finns friskolor som får kommunala medel trots att de så starkt låter den egna övertygelsen prägla den kunskap som förmedlas genom skolan att det kan ifrågasättas om de följer läroplanen. I TV-programmet "Kalla fakta" visades i förra veckan ett reportage som handlade om Joshuaskolan i Gamleby. Av reportaget framgick att Joshuaskolan inte följer gällande läroplan.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att kontrollera att de skolor som får kommunala medel följer en godtagbar läroplan?

den 11 oktober

1993/94:38 av *Göthe Knutson* (m) till socialministern om permission från slut-
en psykiatrisk vård:

Nu har det åter hänt att en våldsbrottsling vid ett mentalsjukhus kunnat röra sig fritt till följd av ständigt återkommande permissioner och så när dödat ännu en människa. Denna gång fick en 18-åring två skott i ryggen.

Detta inträffade häromdagen i Uppsala, och dådet utfördes av en våldsverkare som 1988 dömdes till slut-
en psykiatrisk vård efter en rad grova brott, bl.a. mordförsök och rån. Men på Sätters mentalsjukhus, där han är intagen, har han lätt kunnat få permissioner. Gång efter annan har han då kunnat begå nya brott. Detta har föranlett hård kritik från polisen mot sjukhusets ansvariga. Justitieombudsmannen har dessutom prövat fallet och i februari i år kritiserat Sätters sjukhus. Ändå tycks släpphäntheten fortsätta, eftersom våldsbrottslingen även vid detta grova brottstillfälle hade permission och dessutom var beväpnad med en pistol.

Vilka åtgärder avser socialministern att vidta för att stävja släpphäntheten och frikostigheten med permissioner till våldsverkare som är intagna för slut-
en vård och som uppenbart är livsfarliga för omgivningen när de är på fri fot?

1993/94:39 av *Carl Olov Persson* (kds) till näringsministern om Domän AB:s försäljning av skogsmark:

Den 1 juli 1992, för drygt ett år sedan, överfördes större delen av Domän-
verkets fasta tillgångar till Domän AB. Ett kontrakt upprättades mellan sta-
ten och Domän AB. I kontraktet stipulerades bl.a. att Domän AB skulle se över sina möjligheter att sälja mark till jord- och skogsbruksbrukare som behövde kompletterande mark för att få bärkraftiga enheter. Denna översyn skulle i första hand göras under tiden fram till den 1 juli 1994.

Har Domän AB arbetat för att fullfölja överenskommelsen?

1993/94:40 av *Margareta Viklund* (kds) till statsrådet Alf Svensson om Sudan och de mänskliga rättigheterna:

Enligt Amnesty International är det attackerna mot civilbefolkningen som är orsak till svältkatastrofen i Sudan.

Militärregimen och oppositionen, Sudanesiska folkets befrielsearmé, SPLA, utnyttjar etniska spänningar och hetsar folkgrupper mot varandra. Närmare tre miljoner sudaneser har tvingats fly från sina hem. Om inte båda parter tar sitt ansvar för att förhindra framtida övergrepp kommer läget att förvärras ytterligare.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Avser regeringen att inom ramen för det internationella samarbetet agera

för att respekt för de mänskliga rättigheterna finns med som en central del vid försöken att förhandla fram avtal om eld-upphör och fred i Sudan?

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

1993/94:41 av Margitta Edgren (fp) till kulturministern om handläggningen av asylärenden:

Svar på frågor

Efter kontakter med flyktingar, advokater och andra som följer vår flyktingpolitik finns det skäl att tro att asyl på humanitära grunder används mera restriktivt än vad riksdagen avsett.

Kulturministern har tagit initiativ till att utvärdera om det blivit svårare att få asyl i Sverige av humanitära skäl. Utvärderingen skall vara färdig innan årsskiftet.

Med anledning av det anförda skulle jag ställa följande fråga till kulturministern:

Kommer beslut om asyl för de flyktingar som nu anger humanitära skäl att skjutas upp till dess att asylutvärderingen är färdig?

1993/94:42 av Margareta Viklund (kds) till statsrådet Alf Svensson om åtgärder mot barnsexturismen i Thailand:

I samband med biståndsminister Alf Svenssons besök i Thailand förra året fick barnsexturismen stor uppmärksamhet i massmedia. Syftet med besöket var att inleda en dialog om ett regeringssamarbete för att stävja den växande barnsexturismen.

På vilket sätt ämnar statsrådet vidta fortsatta åtgärder inom ramen för det internationella samarbetet för att bekämpa denna avskyvärda handel?

9 § Meddelande om inställda svar

Anf. 1 TALMANNEN:

Jag får meddela att socialminister Bengt Westerberg på grund av sjukdom i dag inte kan besvara de fyra frågor som skulle inleda frågestunden. Frågestunden inleds i stället med svar av statsrådet Alf Svensson.

10 § Svar på fråga 1993/94:2 om sillprodukter som bistånd

Anf. 2 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Christer Skoog har frågat mig om den svenska regeringen avser vidta liknande åtgärder som den danska, dvs. ge statligt stöd till sillfisket i Östersjön genom att sända sillprodukter som bistånd.

Då det gäller statligt stöd till fiskerinäringen, är det egentligen jordbruksministern som skall svara på frågan. Men jag förmodar att Christer Skoogs fråga gäller om svenska biståndspengar kan tas i anspråk. Jag vill göra Christer Skoog uppmärksam på att svenska biståndsansatser inte syftar till att lösa svenska inhemska problem, vilket ett sillstöd skulle innebära.

Frågan om bistånd i form av fisk till de baltiska staterna och Ryssland har

diskuterats i olika omgångar under de senaste två åren. Således har Sveriges Fiskares Riksförbund varit i kontakt med Utrikesdepartementet med förslag om att leverera fryst fisk som humanitär hjälp till Ryssland. Andra organisationer, som Svensk Exportfisk, har haft liknande förslag.

Dessa förfrågningar ledde till att Utrikesdepartementet kontaktade de svenska beskickningarna i Moskva, S:t Petersburg, Tallinn, Riga och Vilnius som anmodades avge synpunkter på tanken att ta i anspråk katastrofmedel för att finansiera nämnda projekt. Av svaren från beskickningarna kunde utläsas att man i dessa länder visserligen stod beredd att ta emot fisk, men att man inte ville att sådana leveranser skulle ske på bekostnad av mer prioriterade livsmedel.

Vissa typer av stöd kan även underminera mottagarländernas egen produktion; om vi gratis skeppar i väg stora mängder sill kan ju detta försämra villkoren för ryska och baltiska yrkesfiskare, vilket självklart är negativt i ett långsiktigt försörjningsperspektiv.

Utifrån dessa svar såg vi ingen möjlighet att med knappa katastrofmedel prioritera leverans av fisk till de baltiska staterna och Ryssland. Livsmedelsbistånd syftar i första hand till att lösa akuta försörjningsproblem. Men jag vill inte utesluta att det i ett mer långsiktigt perspektiv kan finnas möjlighet att etablera samarbete med nämnda länder.

Finansieringen bör emellertid i sådana fall ske på annat sätt än genom att medel för humanitärt bistånd tas i anspråk. Jag vill här nämna att SWEDECORP, Styrelsen för internationellt näringslivsbistånd, har som uppdrag att främja och medverka i utvecklingen av näringslivet i Central- och Östeuropa.

Anf. 3 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Först vill jag rikta ett tack till statsrådet Alf Svensson för svaret på min fråga. Frågan om svensk sill som bistånd till Baltikum och länderna på andra sidan Östersjön har ju varit föremål för behandling i riksdagen tidigare. Som statsrådet Svensson säger har den också varit föremål för diskussion mellan Sveriges Fiskares Riksförbund och regeringskansliet.

I det här sammanhanget bör det dock framhållas, oavsett vad våra utsända på den andra sidan Östersjön säger, att det är ett gammalt känt faktum att sill är en maträtt och en produkt som man är van att äta där. Den skulle säkert fylla sitt ändamål. Det har också gjorts försök på frivillig väg genom att fiskare, i det här fallet från västkusten, har varit och levererat frusen sill i S:t Petersburgsområdet. Enligt de vittnesbörd som jag har hört stod människor och tog emot detta med uppsträckta händer, var glada och applåderade. Det är egentligen synd att Sverige inte skall kunna fortsätta med detta.

Mitt syfte med frågan är givetvis dubbelt i den meningen att det är sant att människor behöver mat på andra sidan Östersjön samtidigt som vi behöver lösa ett inhemskt problem för sillfiskarna i framför allt Östersjön. Det är inte dumt om man kan lösa två problem samtidigt.

Jag vill fråga Alf Svensson vad som egentligen skall hända på andra sidan Östersjön för att regeringen skall börja ta initiativ och ompröva sitt ställningstagande i den här viktiga frågan.

Anf. 4 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag kan hålla med om allt det som är sagt här. Det är också väl bekant för oss att fiskare från västkusten tog det här initiativet. De visade för övrigt ett videoband som klart dokumenterade att folk tog emot dessa sillprodukter.

Men i den vevan, när detta var riktigt aktuellt, hade jag besök av premiärministern från Lettland, som undrade om inte vi i Sverige kunde köpa livsmedel från Lettland och transportera dem vidare till u-länderna, eftersom de hade alldeles för mycket livsmedel i Lettland och ville byta bort dem.

Det är inte detsamma som, och det vill jag gärna understryka, att det inte finns grupper i de här länderna som har det svårt. Pensionärerna har usel pension, och det finns andra grupper också. Men på något sätt måste man försöka lösa detta nationellt. Det kan inte vara riktigt rimligt att vi kommer med livsmedelsbistånd när de själva har livsmedel – låt vara att livsmedlen inte kan nå alla som borde nås av dem på grund av de höga kostnaderna.

Anf. 5 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Det faktum att man har livsmedel i vissa delar utesluter, som Alf Svensson själv påpekar, inte att man i vissa delar nu kan stärka tillgången.

Kan det vara så, Alf Svensson, att den danska regeringens initiativ att anså 50 miljoner speciellt riktade till Bornholmsfiskarna har gjort att marknaden är mättad och att Sverige kommer på efterkälken? Om det är fallet är jag ledsen, och om det inte är fallet hoppas jag fortfarande att vi skall kunna ta efter. Det kan väl inte vara fel, Alf Svensson, att det som är en god sak, dvs. att vi ser till att människor får mat, också gynnar den inhemska industrin, i det här fallet fisket?

Anf. 6 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag håller med om att det inte är fel att, för att använda det gamla klassiska uttrycket, slå två flugor i en smäll. Det tycker jag är klokt.

I Danmark har man, precis som Christer Skoog säger, nyligen avsatt 50 miljoner kronor för att motverka nedgången i fiskeindustrin på Bornholm. Det är alltså egentligen ett industristöd man gör om till en biståndsinsats. Då måste det naturligtvis påpekas att dessa 50 miljoner tas från något annat biståndsprojekt.

Vi måste försöka hålla på principen – och det tror jag vi är överens om – att biståndspengar ändå inte primärt skall gå till att lösa inhemska industriebekymmer, utan de skall primärt vara riktade mot biståndsinsatser där de behövs. Om den egna industrin sedan sekundärt hjälps av detta är det förstått utomordentligt tacknämligt och positivt.

Anf. 7 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Nej, Alf Svensson, inte heller jag anser att syftet med insatserna i första hand skall vara att hjälpa den svenska industrin, utan syftet skall givetvis i första hand vara att hjälpa de människor som så väl behöver den här hjälpen. Låt oss ändå vara överens om att det inte behöver vara fel att, precis som Alf Svensson säger, slå två flugor i en smäll.

Att den danska regeringens insatser riktade sig till Bornholm är inte utan orsak, utan det är fråga om det vatten där också de blekingska och skånska fiskarna bedriver sitt sillfiske och där en svår situation väntar framemot nyår.

Anf. 8 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga att jag engagerar mig väldigt starkt i denna fråga. Jag hade nämligen hoppats att det skulle gå att ordna. Jag tyckte det var rim och reson i att vi, när livsmedelssituationen nu var den som jag fick vittnesmål om att den var, skulle kunna föra över de mycket hälsosamma livsmedel som vi här talar om. Men vi stötte alltså på patrull. Mottagarregimerna ansåg inte att detta var vad man egentligen prioriterade, och dessutom fick vi veta att det fanns tillräckligt med livsmedel. Detta innebär emellertid inte att vi måste sätta punkt för de här tankarna för all framtid. Låt oss hålla dem vid liv!

Anf. 9 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Jag tackar för det. Silltillgången i Östersjön är ju ganska omfattande, enligt alla forskare och biologer. Men den största delen av den sill som fiskas går till fiskmjöl, och det vore mycket trevligare – jag vet att Alf Svensson delar min uppfattning på den punkten – om sillen kunde användas som livsmedel åt både svenskar och de människor som bor på andra sidan Östersjön.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1993/94:7 om Indonesien och de mänskliga rättigheterna

Anf. 10 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att stödja de personer och organisationer som arbetar för demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter i Indonesien.

Jag vill först säga att, som Ingbritt Irhammar redan väl vet, regeringen inom ramen för utvecklingssamarbetet med alla länder fäster stor vikt vid insatser ägnade att främja mänskliga rättigheter. Markant ökade anslag för ändamålet har också beviljats under de senaste åren, varvid särskild hänsyn har tagits till insatser i Asien och Mellersta Östern. Till dessa två regioner fördubblades också anslaget budgetåret 1992/93 i förhållande till föregående budgetår.

Utvecklingssamarbete kan, om det bedrivs på rätt sätt, fungera som forum för dialog. En dialog är nödvändig, inte minst vad gäller att främja mänskliga rättigheter och demokrati. Våra möjligheter att påverka samarbetslandets inställning i dessa frågor får inte underskattas, även om det totala biståndet är begränsat, som det ju är i Indonesiens fall.

För förra budgetåret avsåg ca 3 miljoner kronor, eller knappt hälften av biståndet till Indonesien, just det bistånd för att stärka skyddet för mänskliga rättigheter som föranlett Ingbritt Irhammars fråga. Indonesiskt deltagande

i BITS internationella kurser samt i mindre utsträckning humanitära insatser via enskilda organisationer svarade för den andra hälften av biståndet.

De insatser som Sverige gör i Indonesien genom enskilda organisationer vill jag se om en inledning till en fördjupad, men också breddad, dialog. I konsekvens härmed kan jag tänka mig att insatser också görs inom andra områden som direkt eller indirekt relaterar till mänskliga rättigheter och demokrati, t.ex. insatser på miljöområdet.

Beträffande stöd till mänskliga rättigheter och demokratisträvanden ligger det i sakens natur att det är viktigt att särskilt noga överväga både typ av insatser och mottagare av biståndet. I det aktuella fallet kan jag med tillfredsställelse konstatera att samarbetet från svensk sida effektivt bedrivs genom Svenska Advokatsamfundet. Jag skulle gärna se ytterligare insatser under förutsättning att vi kan finna former för detta som är lämpliga.

Anf. 11 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret. Jag ställde den här frågan ganska nyss hemkommen från en studieresa i Indonesien och Östtimor, där jag bl.a. studerade situationen vad gäller mänskliga rättigheter och demokratiutveckling.

Jag ställde frågan också som ett stöd till de personer och organisationer som jobbar under oerhört svåra förhållanden för att värna mänskliga rättigheter och demokratiutveckling i Indonesien men också i Östra Timor. De har en fruktansvärt svår situation, eftersom de hela tiden arbetar under hot om att arresteras eller mista sina arbeten.

Jag vill i det sammanhanget betona att det visserligen har skett vissa smärre förbättringar i Indonesien, men dessa är oerhört små. I Indonesien är det i Östra Timor i Irian Jaya som situationen är som allra värst. För övrigt är situationen oacceptabel. Det sker godtyckliga arresteringar, och det sker försvinnanden. Personer arresteras och fängslas på endast politiska grunder, och man torterar och misshandlar fångar. Yttrande- och tryckfrihet saknas, även om journalister har fått ett litet utökad utrymme för att yttra sig. Rätts-säkerheten är undermålig, och dödsstraffet finns kvar. Situationen är alltså helt oacceptabel.

Som Alf Svensson sade i svaret ges medel till organisationer, bl.a. Legal Aid Institute. Kan regeringen tänka sig att utöka denna hjälp sedan denna organisation har förvägrats bistånd från Holland? Det finns också en organisation som heter Institute for the Defence of Human Rights, som leds av Haji Princen. Det är bl.a. han som har hjälpt de studenter som sökt asyl på svenska ambassaden. En direkt fråga är alltså: Är regeringen beredd att utöka biståndet till dessa och andra organisationer?

Anf. 12 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag vill först mer generellt säga att bekymmer med mänskliga fri- och rättigheter finns på väldigt många håll i världen, också i Asien. Ingbritt Irhammar och jag skulle kunna ta upp det ena landet efter det andra och komma fram till att mycket övrigt är att önska. Jag tror därför att det är angeläget att vi också, i varje fall i någon ringa mån, ser efter om det finns en positiv utvecklingstrend.

I regeringen anser vi att vi har kunnat notera en positiv utveckling, både ekonomiskt och socialt, i Indonesien. Också när det gäller Östra Timor menar vi att man kan märka ett större intresse för en förhandlingslösning. Vi skall heller inte bortse från att Indonesien spelar och kommer att spela en betydelsefull roll för en fortsatt politisk och ekonomisk stabilitet i Asien.

Det finns alltså mycket övrigt att önska, men det finns ändå små stjärnor i natten som lyser, och jag tycker inte att vi skall glömma bort dem när vi talar om Indonesien.

Beträffande den konkreta frågan vill jag gärna ha sagt att vi, som jag sade i mitt svar, om vi hittar de lämpliga kanalerna – jag kan emellertid inte stå här i pulpeten och tala om exakt vilka som är de lämpliga kanalerna – inte har något emot att ge större stöd åt demokratisering och respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

Anf. 13 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag har förståelse för att Alf Svensson inte här kan nämna exakt vilka organisationer som skulle kunna få hjälp i framtiden och vilken typ av hjälp de skulle kunna få. Jag har nämnt ett par organisationer för att jag vill att de skall vara nämnda här och så att man kan arbeta vidare med förslagen. Själv skulle jag alltså vilja rekommendera dem.

Visst finns det bekymmer på mänskliga rättighetsområdet i ett flertal länder. Det svåra med Indonesien och Östra Timor är att det har varit svårt att få information om läget, eftersom Indonesien inte är ett öppet land. Det är långt ifrån demokratiskt. Man kan bara tänka på att det inte är tillåtet att bilda nya politiska partier.

Av alla parlamentariker i parlamentet, 500 stycken, är hälften utsedda direkt av presidenten, och den andra hälften måste godkännas av presidenten. Det vore svårt att beskriva detta som demokrati.

Jag håller med om att det har skett en ekonomisk och social utveckling som är viktig för folket. När det gäller Östra Timor är det också positivt om det kan bli en förhandlingslösning. Men det innebär inte att det finns något slags demokratiutveckling på Östra Timor.

Jag vill ställa en sista fråga: Anser Alf Svensson verkligen att det nu sker en tillfredsställande utveckling av demokrati och respekt för mänskliga rättigheter i Indonesien?

Anf. 14 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag trodde att jag sade att det finns väldigt mycket övrigt att önska. Jag talar om små stjärnor i natten. Natten är alltså påfallande, men det finns små stjärnor. Man kan naturligtvis koncentrera sig på att tala om natten, men man kan också tala om att det finns små ljus.

Det finns mycket övrigt att önska. Jag står icke här och påstår att det finns demokrati i Indonesien. Men när man talar om Östra Timor bör man också nämna att det finns det som talar för att Indonesien och Portugal kommer i dialog om Östra Timor och att FN:s generalsekreterare kommer att leda den dialogen. Det är väl något positivt?

Såvitt vi vet sker också en nedtrappning av den militära närvaron på Östra

Timor. Mycket övrigt finns att önska. Men vår möjlighet är att fortsätta den dialog som är i gång och att stödja de krafter som arbetar åt rätt håll.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 15 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag ser också mycket positivt på de internationella förhandlingarna om Östra Timor. Men trots att Indonesien har lovat militärt tillbakadragande finns ändå många militära styrkor. Det rör sig tillsammans med polisstyrkor om 10 000 indonesier som finns där för att bevaka 600 000–700 000 östtimoreser.

Folket lever alltså under totalt militärt förtryck, även om ett par bataljoner dras tillbaka. Jag tycker att Sverige måste agera för och kräva ett totalt militärt tillbakadragande från Östra Timor. Folket lever under förtryck, och människor är oerhört rädda enbart för att samtala med en främling. Men vi bör stödja dialogen.

När det gäller biståndet vill jag också säga att jag rekommenderar bistånd via organisationer som är noga kontrollerade. Den information vi fick när vi var där var att det är en oerhörd korruption i landet. 30–40 % av den totala statsbudgeten försvinner genom korruption. Det är likadant med regeringsorgan. Om vi skall kanalisera bistånd via regeringsorgan måste det ske en total kontroll av detta.

Anf. 16 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Låt mig för klarhetens skull säga att när Ingbritt Irhammar talar om korruption i samband med bistånd gäller det inte det svenska biståndet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1993/94:21 om effektivare biståndsinsatser

Anf. 17 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Alf Wennerfors har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att koncentrera biståndet.

Som Alf Wennerfors väl känner till har jag under min tid som biståndsmister arbetat för att få till stånd ett effektivare bistånd. Detta ledde i början till misstänksamhet i vissa kretsar som menade att man inte kunde ställa samma krav på bistånd som på annan statlig verksamhet och att det skulle vara oförenligt med våra värderingar om solidaritet med världens fattiga. I dag torde kravet på kostnadseffektivitet och resultat i biståndet vara allmänt accepterat och ses som en förutsättning för att biståndet skall kunna bidra till att bekämpa fattigdomen och till att få fart på den ekonomiska och sociala utvecklingen.

Det är i sammanhang med effektivt bistånd som frågan om koncentration skall diskuteras. Jag håller således med Alf Wennerfors om att Sverige inte kan vara överallt även om behoven av bistånd finns och tränger på. Vi måste lära oss att prioritera bättre. Vi måste också förstå att utnyttja de svenska

resurserna på ett sätt som i högre grad gynnar biståndet. Vi skall ta det svenska kunnandet i biståndets tjänst.

Det är utifrån ett sådant synsätt som det svenska biståndet utformas. I detta ligger också kravet på ökad koncentration, vilket innebär att samarbetsländerna i framtiden kan bli färre till antalet, att vi arbetar i färre sektorer i samarbetsländerna och att vi arbetar med mindre antal projekt inom sektorerna. Det kan också innebära att fler insatser fasas ut och avslutas och att färre nya insatser bereds. Grunden för att detta skall kunna ske är de strängare krav som i dag ställs på resultat i biståndet. I regeringens proposition 1991/92:100 tog jag också upp denna fråga, som följdes upp genom uppdrag till SIDA i regleringsbrev att arbeta mer aktivt med frågor om hur man avslutar insatser och verksamheter. Vidare kommer de årsredovisningar som biståndsmyndigheterna har att presentera varje höst i samband med sina anslagsframställningar att ge ytterligare möjlighet att granska vilka resultat som uppnåtts i biståndet.

Det bästa sättet att slå vakt om biståndsviljan i Sverige är att visa att vi inte bara i ord utan också i handling ställer krav på effektivitet i biståndet. Det är med den insikten som vi arbetar vidare med dessa frågor.

Anf. 18 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Det ställs som bekant förskräckligt många frågor i riksdagen. De är olika viktiga. Detta tycker jag är en bra fråga. Det är en stor fråga, och det är en mycket viktig fråga.

Vi får också förskräckligt många svar, som statsrådet känner till, och de är inte alltid lika bra. Men detta svar är alldeles utmärkt. Det är ett exempel på hur ett svar till en riksdagsman skall vara. Jag förutsätter nu att statsrådet utvecklar detta i budgetpropositionen i januari.

Det som är särskilt bra i svaret är det som står på s. 2: "I detta ligger också kravet på ökad koncentration, vilket innebär att samarbetsländerna kan bli färre till antalet, att vi arbetar i färre sektorer i samarbetsländerna och att vi arbetar med mindre antal projekt inom sektorerna."

Jag tycker att det är mycket lovvärt att vi bedriver trafiksäkerhetsprojekt i Zambia. Men frågan är om vi skall göra det när 35 000 barn dör varje dag. Vi måste koncentrera oss. Det tror jag säkert att statsrådet håller med om.

Jag vill ställa en fråga. Avser statsrådet att redan i januari komma med förslag till en minskning av antalet länder, sektorer och projekt?

Anf. 19 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag tackar för de vänliga orden från Alf Wennerfors. Jag vill bara understryka att ordet *kan* också står där på rad 4 i andra stycket på s. 2 i svaret, dvs. att samarbetsländerna i framtiden *kan* bli färre.

Jag tror att Alf Wennerfors efter många år i riksdagen och som styrelseledamot i SIDA vet bättre än jag att önskemålet ständigt är att vi skall utöka och engagera oss på fler håll. Det är mycket centralt att vi ser till att vi inte plotttrar bort oss i en massa små projekt.

Jag vill gärna till Alf Wennerfors säga att jag tror att det finns en risk för att vi ser till dem som lider nöd och befinner sig i en katastrofsituation och satsar resurserna där i stället för att långsiktigt och förhoppningsvis meto-

diskt undanröja orsakssammanhangen till att sådana katastrofer nu och då uppstår.

Låt mig i all hast också säga att jag kommer direkt från ett sammanträffande med UNDP:s nye ledare Gus Speth som besöker Sverige, som bekant. Han har just understrukt nödvändigheten av att ha bredare, mer långsiktiga och tunga projekt.

Låt oss i varje fall försöka börja med detta, Alf Wennerfors. Jag tror att det rent utav är mer nödvändigt än att börja med att reducera antalet mottagarländer.

Anf. 20 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att jag förutsätter, även om det står *kan*, att det kommer förslag så snart som möjligt om antal länder och antal projekt. Om jag är nöjd med svaret är det ingenting mot vad alla biståndsarbetare är både här hemma vid Birger Jarlsgatan och runt om i världen. De kommer att hälsa detta med stor tillfredsställelse. Tack, herr statsrådet!

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1993/94:18 om verkställighet av utvisningsärenden

Anf. 21 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Maud Ekendahl har frågat mig vilka förändringar regeringen planerar för att underlätta polismyndighetens arbete vid utvisning.

Inledningsvis vill jag framhålla att det är viktigt att lagakraftvunna av- och utvisningsbeslut verkligen verkställs. I utlänningslagen finns bestämmelserna om hur verkställighet skall ske. Huvudregeln är att avvisade eller utvisade personer skall få tillfälle att frivilligt lämna Sverige inom viss tid. Vissa avlägsnandebeslut skall dock verkställas snarast möjligt. Detta gäller t.ex. Invandrarverkets beslut om avvisning med omedelbar verkställighet och domstols beslut om utvisning.

I övriga fall får verkställighet ske först sedan ett beslut vunnit laga kraft. Vid avvisning skall utlänningslagen normalt lämna landet inom två veckor efter lagakraftvinnandet. Det finns dock möjlighet för den beslutsfattande myndigheten att besluta om kortare eller längre tidsfrist. Så kan göras om man t.ex. tror att personen i fråga inte kommer att lämna Sverige frivilligt.

Den tidsfrist som utlänningslagen ger utlänningslagen har som huvudsyfte att bereda denne möjlighet att avsluta sin vistelse i Sverige, och att frivilligt lämna landet. Samtidigt kan konstateras att fristen ger utlänningslagen möjlighet att försvåra eller omöjliggöra verkställighet genom att hålla sig undan. Mot detta skall vägas en utlännings självklara rätt att på ett värdigt sätt få lämna landet och ges tillfälle att ta farväl av anhöriga och vänner.

De nu nämnda reglerna i utlänningslagen ses för närvarande över av en särskild utredare. Enligt direktiven skall utredaren överväga om den nuvarande regleringen kan ersättas av en som bättre tillgodoser dels intresset av att lagakraftvunna avlägsnandebeslut verkställs, dels utlänningslagen rätt att lämna landet på ett värdigt sätt.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen i juni i år tilldelade polismyndigheterna 100 miljoner kronor för att verkställa lagakraftvunna avvsningsbeslut. Bakgrunden till detta är att antalet personer med lagakraftvunna avvsningsbeslut stadigt ökat. Detta beror på att Invandrarverket och Utlänningsnämnden fått mer resurser för att snabbare kunna avgöra asylärenden. Antalet verkställighetsärenden för polismyndigheterna har därmed också ökat. I första hand skall dessa medel användas till att anställa administrativ personal.

Anf. 22 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka kulturminister Birgit Friggebo för svaret på min fråga. Bakgrunden till att jag har ställt denna fråga är att jag under sommaren har arbetat som sjuksköterska på en flyktingförläggning i Klippan. Som en del i arbetet har jag besökt polisen för att informera mig om dess arbete vad gäller asylsökande som har fått utvisningsbeslut.

Enligt de uppgifter jag har fått kommer utvisningsbeslutet samtidigt till den berörde som skall utvisas, till polismyndigheten, till den berördes advokat och till förläggningen. Det kan vara bra. Men eftersom passet skickas med särskild värdepост till polismyndigheten försenas den här hanteringen på polismyndigheten. Det är därför jag har ställt den här frågan.

Jag undrar om regeringen tänker ändra på de här reglerna, eftersom vi under sommaren via massmedierna har fått reda på att det finns ca 5 000 personer som uppehåller sig illegalt i Sverige. De har avvikit från förläggningar efter det att de har fått det här beskedet. De här personerna hinner alltså före. Jag tycker att det är helt oacceptabelt gentemot polisen som skall utföra en arbetsuppgift som inte kan fullföljas till följd av dessa beslut.

Anf. 23 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Polisen har naturligtvis möjlighet att själv bestämma över sina interna handläggningsrutiner. Jag vet t.ex. att den interna postgången inom polisen ibland medför att polisen får beskedet flera dagar senare än ombudet och senare än den berörde blir delgiven av Invandrarverkets personal. På vissa håll delger polisen och Invandrarverkets personal den berörda personen tillsammans, för att man skall kunna komma överens om vid vilken tidpunkt den berörde skall åka hem. Då kan man naturligtvis också göra en prognos över den berördes vilja att åka tillbaka frivilligt.

Maud Ekendahl nämnde en siffra över hur många personer som befinner sig i landet illegalt. Det är riktigt att det är det antalet och kanske t.o.m. några fler som är efterlysta, dvs. man vet inte riktigt var de är. Samtidigt vet man att en del av dessa personer har åkt till andra länder. Den totala siffran över de som gömmer sig är förmodligen något lägre än 5 000, som Maud Ekendahl nämnde.

Det största problemet vi ser just nu är att ganska många människor sitter på förläggningar och väntar på att få åka hem. På grund av att polisens resurser inte har hängt med Invandrarverkets och Utlänningsnämndens beslutsfattande har man inte hunnit med att hjälpa de som faktiskt sitter och vänter. Det har skett en resursförstärkning. Det kan också på sikt påverka de perso-

ner som gömmer sig. Ju längre man sitter här och väntar, desto större är naturligtvis risken att man gömmer sig.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Anf. 24 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag kan bara informera om fakta som jag själv har blivit informerad om, nämligen att det här utgör ett bekymmer på polismyndigheten. Sedan kan det givetvis också vara så att även den interna postgången är alltför långsam.

Jag måste dock fråga kulturminister Birgit Friggebo om ni vet om att پاسen skickas med särskild värdepost. Detta försenar informationen till polismyndigheten.

Anf. 25 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag skall villigt erkänna att jag inte känner till exakt hur postgången går mellan Utlänningsnämnden, Invandrarverket och Polisen. Om det här är ett bekymmer för Polisen tror jag säkert att man skulle kunna lösa det tillsammans med Invandrarverket och Utlänningsnämnden, utan att det skall behöva bli föremål för regeringens eller riksdagens ställningstagande.

Anf. 26 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Man säger på den polismyndighet som jag har besökt att man påtalat det här gång på gång för Invandrarverket, men det är tyvärr ingen som har lyssnat. De jobbar dagligen med detta. Jag undrar om kulturminister Birgit Friggebo skulle ha vänligheten att hjälpa till med den här saken om det är ett så stort problem att det blir förseningar så att Polisen får beskedet "i efterhand".

Det viktiga är att Polisen som skall fullfölja och verkställa ett uppdrag skall ha rimliga möjligheter att göra det. Det kan inte kännas så roligt att åka ut och finna att den berörde har försvunnit och efterlämnat en tom lägenhet eller ett tomt rum på förläggningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1993/94:35 om asylpolitiken och kosovoalbanerna

Anf. 27 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att något kommentera de påståenden som föregår Berith Erikssons fråga. Svenska myndigheter, närmast Statens invandrarverk och Utlänningsnämnden, bedriver inte någon politik med "massavvisningar". Varje asylärende prövas individuellt, något som gäller såväl kosovoalbaner som alla andra som söker asyl i Sverige. De kosovoalbaner som av svenska myndigheter bedöms vara i behov av skydd här ges en fristad i Sverige. Om svenska myndigheter avslår en asylansökan beslutar myndigheten att sökanden skall avvisas, något som gäller såväl kosovoalbaner som alla andra asylsökande. Avvisningarna verkställs i enlighet med bestämmelserna i Invandrarverkets eller Utlänningsnämndens beslut.

Berith Eriksson säger att majoriteten av de asylsökande kosovoalbanerna

är unga män som flytt på grund av rädsla att kallas in i den serbiska armén. Att undanhålla sig värnplikt utgör inte asylgrund enligt utlänningslagen. Den serbiska armén deltar för närvarande inte i direkta strider. De kosovoalbaner som kallats in riskerar alltså inte att sändas till krigsskådeplats.

Berith Eriksson frågar vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att Sveriges nuvarande asylpolitik inte skall öka spänningarna i Kosovo och därmed bidra till etnisk rensning. Något sådant orsakssamband mellan den spända situationen i Kosovo och svensk asylpolitik och de faktiska avvísningar som blir följden av denna politik föreligger knappast. Den serbiska repressionen i Kosovo blir alltså varken större eller mindre om Sverige upphör att avvisa de albaner svenska myndigheter inte bedömer vara i behov av skydd så länge avvísningarna sker i nuvarande takt.

Det finns i dagsläget inget som pekar på att verkställighet av svenska myndigheters avvísningsbeslut skulle bidra till det skärpta läget i Kosovo. Regeringen är medveten om den serbiska repressionen mot albaner i Kosovo, men som jag tidigare sagt så prövas asylärendena individuellt och de som bedöms vara i behov av skydd bereds sådant här. Regeringen och berörda myndigheter följer naturligtvis utvecklingen noga i det f.d. Jugoslavien. Sverige har förstärkt ambassadens i Belgrad bevakning. Vidare har flera svenska delegationer under senaste tiden besökt Kosovo. FN:s flyktingkommissarie, UNHCR, är representerad i Kosovo, och Sverige har kontinuerlig kontakt med denna representation. Sverige ser som en huvuduppgift som ordförande i ESK att se till att ESK-missionerna tillåts komma tillbaka. Det finns i dagsläget inget som tyder på att de albaner som avvísats skulle behandlas sämre av myndigheterna i Kosovo än andra albaner därför att de sökt asyl i Sverige.

Anf. 28 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret.

Jag vill först kommentera ordet massavvísningar. I det här sammanhanget står det för den massiva verkställigheten när det gäller människor som har fått avslag på sina asylansökningar.

Sedan vill jag säga att jag tycker att svaret är litet nattståndet, mot bakgrund av vad vi har hört i dag på radion. Vi fick höra Amnesty:s rapport. Det är inte bara ESK som är utslängt utan även Amnesty. Vi fick också höra ett reportage direkt från Kosova. Det sändes i dag i P1.

I våras besökte jag och några andra från mitt parti Makedonien, därför att vi inte kunde komma in i Kosova. Där träffade vi representanter för det förbjudna parlamentet, för politiska partier, för mänskliga rättighetsorganisationen i Kosova, för andra politiska organisationer, för biståndsorganisationer osv. Vi har också sänt vår reserapport till Birgit Friggebo.

Att Sverige skulle sända tillbaka asylsökande från Kosova stod klart redan i våras. Chefen för UNHCR:s kontor i Skopje undrade om Sverige verkligen hade övervägt risken med att sända tillbaka 40 000 kosovoalbaner och om Sverige hade funderat över hur det ytterligare skulle kunna destabilisera situationen.

I dag har vi fått Amnesty:s rapport. Vi har fått en rapport om att serberna nu säger att Kosova skall delas i två delar och att albanerna skall fördrivas

från den ena halvan. Man förbereder alltså en stor folkomflyttning, milt uttryckt. Detta kommer naturligtvis att leda till att människor flyr över gränserna till sina grannländer.

Jag vill fråga kulturministern om hon är villig att stoppa avvisningarna till Kosova till dess att läget klarnar.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 29 TALMANNEN:

Jag vill erinra om de debattregler som gäller.

Anf. 30 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag har också hört att Amnesty inte längre tillåts att besöka Kosovo. Rent allmänt är det ett labilt tillstånd i Kosovo. Det gör att vi dag från dag följer läget. Det är också viktigt att vi lyssnar på de personer och delegationer som har varit där nere. De svenska myndigheterna har varit där. De har träffat politiker och andra albanska organisationer inne i Kosovo. ESK-trojkan var också på plats i månadsskiftet september/oktober, detta trots att man formellt inte har tillstånd att skicka ESK-missioner. Just att vi dag från dag följer vad som händer där nere är väldigt viktigt.

Vi har naturligtvis också diskuterat frågan om vad det kan bli för effekt av avvisningarna från Sverige. Vi har fått signaler där nerifrån om att vi bör se till att det inte blir för många personer i taget. I dag avvisas ungefär 300 personer i veckan. Vi har inte fått några indikationer eller rapporter om att det påverkar situationen i Kosovo eller att de personer som avvisas behandlas sämre.

Berith Eriksson frågar om vi är beredda att stoppa avvisningarna i avvaktan på att det blir en säkrare situation. Regeringen har ju aldrig bedömt den här frågan. Det är myndigheterna som gör det. Sanningen är den att vi faktiskt har haft en sådan här situation tidigare. I början när kosovoalbanerna var här var det osäkert om huruvida de skulle få hårda straff för desertering osv. Det ledde till att man inte fattade några beslut. När situationen klarnade började beslutsfattandet.

Anf. 31 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag får rapporter veckovis ifrån mänskliga rättighetsorganisationen där nere. Det räcker inte att använda ordet labilt när man talar om vad som händer nu. Det är ju stora militära styrkor som går in i byarna. De ger en tidsfrist innan byn skall vara tömd. De som nu fängslas är personer som på ett eller annat sätt har varit aktiva vid tidigare uppror och protester i Kosova. Det är personer som serberna uppfattar är i stånd att ena och organisera ett uppror när tömningen av byarna skall sätta i gång.

Redan i april befarade medvetna representanter för olika politiska partier och parlamentets representanter att serberna just skulle använda strategin att först dela landet och sedan fördriva människorna från den ena halvan.

Många av dem som nu avvisas har just haft de flyktingskälén, men det har Invandrarverket inte tagit någon hänsyn till.

Anf. 32 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! I mitt svar talade jag om det skärpta läget i Kosovo. Vi har också fått indikationer om att det kan vara fråga om ett skärpt läge och en

ökad repression från serberna inne i Kosovo. Vi följer inte bara detta veckovis utan faktiskt dagligen.

Berith Eriksson säger att de aktiva ägnas mer uppmärksamhet från serbernas sida. Det finns ju kosovoalbans i Sverige som har fått uppehållstillstånd på grund av de facto-skäl, dvs. de har varit politiskt aktiva och kan därför riskera att bli en särskilt utsatt grupp nere i Kosovo. Dessa kosovoalbans får skydd här i Sverige, och de får stanna. Jag vill inte påstå att de är särskilt många, men detta visar ändå att det sker en individuell prövning av skyddsbehovet för dem som har sökt asyl här i Sverige.

Anf. 33 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Repressionen ökar ständigt. Den har inte stått still eller gått tillbaka. Den har just nu nått en förfärande nivå. Det sker massarresteringar, och man förbereder en större åtgärd.

Jag vill fråga Birgit Friggebo om hon anser att den svenska regeringen är den som kan göra den bästa bedömningen. Företrädare för LDK, UNHCR:s kontor i Skopje, parlamentet och många andra som tittar på situationen i Kosovo anser att det finns risk för ökad spänning och att det kanske blir värre av att så många kosovoalbans skickas tillbaka just nu.

Jag upprepar min fråga: Kan Birgit Friggebo tänka sig att överväga att stoppa avvisningarna tills vi får klarhet i det som händer just nu?

Anf. 34 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Det är våra svenska myndigheter, Invandrarverket och Utlänningsnämnden, som gör de här bedömningarna. Det är också dessa myndigheter som med olika delegationer åker ned för att på plats se hur situationen är.

Att ett sådant ärende skulle komma upp på regeringens bord, det kan först bli aktuellt om Invandrarverket eller Utlänningsnämnden själva beslutar att överlämna det till regeringen. Men så har inte skett.

Berith Eriksson frågar om den svenska regeringen ensam kan bedöma situationen där nere. Regeringen gör naturligtvis en sammanvägning av de olika rapporter som kommer från UNHCR-representationer i Pristina, från besök hos LDK, från ESK-trojkan som alldeles nyligen har varit där och från vår egen ambassad i Belgrad som har besökt Kosovo flera gånger. Det är en total sammanvägning av de informationer och rekommendationer som exempelvis lämnats av UNHCR i Genève, nämligen att man i nuvarande läge inte kan motsätta sig att personer avvisas till Kosovo. Vi i Sverige är inte heller ensamma om att göra denna bedömning. I exempelvis Norge, där det också finns ett antal asylsökande från Kosovo, gör man samma bedömning som de svenska myndigheterna gör.

Anf. 35 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Eftersom regeringen har dagliga kontakter måste det ju gå att få information om vad som händer i Kosovo just nu. Birgit Friggebo bör utifrån den informationen kunna ta vissa kontakter när det gäller nuläget. Men

att döma av det svar som Birgit Friggebo gav, tyder det inte på att någon ny information tagits in, eftersom svaret är ungefär det som jag fick i våras.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

15 § Svar på fråga 1993/94:1 om ansvar för miljöskador

Anf. 36 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Annika Åhnberg har frågat miljöministern om regeringen avser att underteckna Europarådets konvention om skadeståndsansvar för miljöfarlig verksamhet samt föreslå riksdagen att ratificera konventionen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Som Annika Åhnberg påpekat öppnades konventionen för undertecknande i juni i år. Enligt stadgad praxis undertecknar Sverige inte en internationell konvention innan det står klart att Sverige kommer att ratificera den. Efter att miljöskadekonventionen översatts till svenska har den sänts på remiss till ett antal myndigheter och organisationer. Remissen avser särskilt frågan om Sverige bör tillträda konventionen och, i så fall, om Sverige bör utnyttja någon av reservationsmöjligheterna i konventionen. Remisstiden går ut i mitten av januari nästa år.

Frågan om Sverige bör tillträda konventionen kommer alltså inte att vara mogen för beslut förrän tidigast i början av nästa år.

Anf. 37 ANNIKA ÅHNBERG (-)

Fru talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Svaret var dock inte särskilt innehållsrikt. När konventionen öppnades för undertecknande kunde åtta länder underteckna den, men Sverige var inte ett av dessa länder. Det är beklagligt med regeringens passivitet i den här frågan.

Arbetet med att skärpa skadeståndsansvaret för den som orsakar miljöskador på grund av miljöfarlig verksamhet har pågått i många år. Det är då märkligt att Sverige, som gärna framhålls i exempelvis förhandlingarna med EG som ett mycket miljömedvetet och ambitiöst land, har varit på passivt i den här frågan.

1986 förorenades floden Rhen på grund av ett utsläpp från företaget Sandoz. Det är möjligt att det aldrig hade hänt om Schweiz hade varit medlem i EG, eftersom man i EG långt dessförinnan hade antagit regler som skärpte säkerhetskraven. Men de miljömässiga och ekonomiska konsekvenserna av det här utsläppet gjorde att man insåg att det inte var tillräckligt med skärpta säkerhetsregler utan att ett tydligt skadeståndsansvar också måste tillkomma för de producenter som bedriver miljöfarlig verksamhet, som ger upphov till sådana här oerhörda skador.

Arbetet inom EG har sedan dess pågått. EG-kommissionen har även varit aktiv inom Europarådet. Man har presenterat ett förslag och sagt att EFTA-länderna är välkomna att tala om vad de tycker om det här förslaget för EG:s egen del, före oktober 1993. Såvitt jag vet har Sverige inte bemödat sig om

att lämna några synpunkter på hur skadeståndsansvaret skall utvecklas. Det är beklagligt.

Inte heller har regeringen, som ju talar mycket om producentansvar och kretslopp i sina egna förslag till riksdagen, tagit upp det här problemet. Det kunde ha gjorts långt tidigare, så att man hade varit beredd att underteckna den här konventionen vid öppnandet.

Anf. 38 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Regeringen har anklagats för passivitet därför att vi i regeringen inte har undertecknat konventionen. Jag hänför mig dock till det svar som jag nyss givit, nämligen att vi har en stadgad praxis att inte underteckna konventioner innan vi har bestämt oss för att ratificera dem.

Visserligen var det åtta länder som undertecknade konventionen, men ännu har inget land ratificerat konventionen. Så snart som remissbehandlingen är avslutad kommer vi naturligtvis att ta ställning till detta.

Anf. 39 ANNIKA ÅHNBERG (-)

Fru talman! Statsrådet upprepar det svar som jag redan fått. Svaret blir inte bättre för att det upprepas.

Det som jag vill ha sagt är: Regeringen skulle ha fört fram dessa diskussioner på ett mycket tidigare stadium och fått remissvar och godkännande från riksdagen, om den hade fäst något allvar vid att utöka producentansvaret, som man så ofta talar om. Jag är övertygad om att det finns ett djupt känt gehör i vårt land för ett producentansvar. Och då hade man varit beredd att underteckna. Men nu skjuts processen långt in i framtiden. Många andra länder ligger före oss – det är i och för sig bra att andra länder driver på – men vi, som så gärna vill prata om oss själva som ett miljömedvetet land, borde ha legat i spetsen på det här viktiga området.

Anf. 40 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Tack, men jag har inget mer att tillägga.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1993/94:30 om butiker i glesbygd

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Inga-Britt Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att undanröja risken av massnedläggning av glesbygdsbutiker. Hon menar att hoten mot glesbygdsbutikerna fortsätter att öka och anger som senaste inslag Tipstjänsts planer på att avveckla sitt "off-line-system", vilket skulle drabba små glesbygdsbutiker.

Vid en frågedebatt här i kammaren mellan Inga-Britt Johansson och mig i februari diskuterade vi de olika hot mot dagligvaruförsörjningen som föreligger. De planer som Tipstjänst nu har, är ett nytt exempel på hur sårbara glesbygdsbutikerna är. Det vore ytterst olyckligt om konsekvensen av Tips-

tjänsts rationaliseringar skulle bli att många glesbygdsbutikers möjlighet att bestå ytterligare skulle försvåras.

I vår förra frågedebatt förutsatte jag bl.a. att Konsumentverket liksom hittills skulle slå larm när man finner det påkallat. Jag minns också att Inga-Britt Johansson invände att verket saknar tillräckliga resurser för att fungera som motor. I det nu aktuella fallet kan jag dock med tillfredsställelse konstatera att Konsumentverket reagerat mycket snabbt mot Tiptjänsts planer. I ett pressmeddelande protesterade man i förra veckan kraftigt mot planerna och i en skrivelse till Tiptjänst hemställdes om en omprövning. I skrivelsen hänvisar verket också till en tidigare överenskommelse om samråd med berörda länsstyrelser i sådana här frågor. Tiptjänst har lovat verket att återkomma med en beskrivning över hur avvecklingen är tänkt att gå till och hur bolaget parallellt härmed utökar sitt "on-line-nät".

Jag utgår nu ifrån att överläggningar snabbt kommer till stånd mellan Konsumentverket och Tiptjänst och att de utmynnar i att konsekvenserna för glesbygdsbutikerna beaktas på ett ansvarsfullt sätt.

Anf. 42 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det var positivt att Konsumentverket reagerade så snabbt och att Tiptjänst tydligen svarade lika snabbt.

Dess värre är det inte svar på min fråga, eftersom den gällde vad ministern och regeringen avser att vidta för åtgärder, så att de här hoten inte fortsätter och framför allt inte sätts i verket.

En av ministrarnas partikamrater, Per-Ola Eriksson, har i helgen varit ute och talat om ett hot mot 3 900 affärer bara på grund av Tiptjänst planer. Det här problemet finns inte bara i Norrbotten och Västerbotten. Mitt intresse för glesbygdsbutikerna härrör sig från mitt eget län, därför även i Gästeborgs- och Bohuslän har vi småbutiker, inte minst ute på öarna, vilka drabbas oerhört hårt om en del i det här väldigt känsliga systemet skulle försvinna ut ur bilden.

Om man bor långt ute på en ö är det inte bara att ta bilen och åka in till tätorten. Man får planera väldigt noga för att passa de få båtar som går, framför allt under vintertid, för att ta sig in till närmaste tätort.

Det är riktigt att man passar på att handla och uträtta andra ärenden där servicen är så mycket större om man ändå är tvungen att åka till tätorten. Det har påpekats inte minst av Västerbottens byggeråd.

Jag skulle återigen vilja fråga ministern vad regeringen är beredd att göra för att få bort hoten, inte minst när det gäller Tiptjänst. Det är ett statligt bolag, och regeringen har möjligheterna att ställa krav på Tiptjänst i denna fråga.

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag antar att Inga-Britt Johansson delar åsikten att det är bäst om frågan klaras ut på ett bra sätt mellan Konsumentverket och Tiptjänst. Om de inte klarar frågan på ett hyggligt acceptabelt sätt, så finns huvudmannen för Tiptjänst, Bo Lundgren, och jag själv, som är regionalpolitiskt ansvarig, i regeringen.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Vi ser helst att Konsumentverket och Tiptjänst klarar av samtalen, men vi kommer båda att noga följa frågan i bakgrunden.

Anf. 44 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka för det klargörandet.

Ministern hänvisar i sitt svar till vår förra debatt. Då togs inte frågan om Tiptjänst utan framför allt frågan om dagligvaruleverantörerna och de statliga bidrag som utgick upp. Ministern lovade, om jag inte minns fel, att ha ett samtal med alla berörda instanser för att få till stånd en diskussion om hur man även fortsättningsvis skulle klara av glesbygdshandeln.

Ministern kanske skulle kunna informera oss om vilket resultat det blev av dessa överläggningar.

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Det har förekommit ett antal kontakter med enskilda viktiga aktörer för att kolla av situationen ordentligt. Det återstår att kalla dem kollektivt, alla tillsammans. Det kommer att ske.

Anf. 46 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Fru talman! Det har gått mer än ett halvår sedan dessa kontakter togs. Om Tiptjänst nu bestämmer sig för att ändå lägga ned "off-line-systemet" hoppas jag verkligen att det inte också tar ett halvår innan överläggningen mellan ministern och Tiptjänst kommer till stånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1993/94:33 om exporten av krigsmateriel till Indonesien

Anf. 47 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat mig om den svenska regeringen överväger att inskränka exporten av krigsmateriel till Indonesien.

I sin fråga hänvisar Ingela Mårtensson till uppgifter om amerikanska överväganden att införa förbud mot krigsmaterielexport till Indonesien på grund av bristande respekt för mänskliga rättigheter. Den amerikanska regeringen har i ett officiellt uttalande som återgavs av amerikanska medier den 8 augusti mycket tydligt sagt ifrån att det inte finns något vapenembargo eller övervägs något sådant. Ett förslag i den amerikanska senaten om indragning av militärbistånd till Indonesien på grund av bristande respekt för de mänskliga rättigheterna har enligt senaste uppgifter inte accepterats utan vilar tills vidare.

Efter att först ha konstaterat detta vill jag understryka ett mer generellt förhållande: Det faktum att ett annat land förändrar sin hållning i den ena eller andra riktningen medför i sig ingen ändring av svensk politik på detta område. Vår politik formas genom att regeringen tar ställning till konkreta exportärenden. Andra länders agerande kan vara ett av många element som vägs in vid en helhetsbedömning.

Som jag framhöll i mitt svar på Ingela Mårtenssons interpellation i maj i år, behandlar regeringen frågor om krigsmaterielexport till Indonesien – precis som till andra länder – enligt de riktlinjer som riksdagen godkänt. Liksom hittills kommer alla viktiga ärenden som rör Indonesien att föreläggas den rådgivande nämnden för krigsmaterielexportfrågor för bedömning.

Eftersom varje ärende behandlas för sig utifrån de omständigheter som finns i just det fallet, är det svårt för mig att i förväg säga vilka tillståndsbeslut som regeringen kommer att fatta i framtiden.

Allmänt sett kan jag emellertid säga att regeringen på många områden har noterat en positiv utveckling i Indonesien. Detta gäller såväl den ekonomiska som den sociala utvecklingen i landet. Vad Östra Timor-frågan beträffar har vi noterat den ökade tonvikten på en förhandlingslösning av konflikten. Den indonesiska regeringen har påbörjat en nedtrappning av den militära närvaro som inleddes 1975 i samband med att territoriet annekterades. Det är också positivt att Indonesien och Portugal nu tycks inriktade på att gå framåt stegvis i den dialog som FN:s generalsekreterare leder.

Det är regeringens bedömning att Indonesien spelar en betydelsefull roll för fortsatt politisk och ekonomisk stabilitet i Asien. Vi är bl.a. av den anledningen angelägna om att utveckla Sveriges förbindelser med landet. Samtidigt fortsätter vi att noggrant följa läget beträffande de mänskliga rättigheterna i Indonesien.

Jag har tagit del av de erfarenheter som Ingela Mårtensson och hennes kolleger redovisat från ett besök på Östra Timor nyligen. Förvisso kan förhållandena på ön alltjämt betecknas som otillfredsställande i många avseenden. Men jag vill dock här betona att riktlinjerna för krigsmaterielexport är avsedda att fungera som en måttstock som gäller för alla länder. Det står inget i riktlinjerna om att regeringens vapenexportbeslut skall användas som instrument för att bedriva påtryckningar mot andra länder.

Sedan år 1987 har regeringens tillstånd för utförsel av krigsmateriel till Indonesien endast avsett reservdelar, tillbehör och annan utrustning till tidigare levererad materiel. De faktiska leveranserna har varit mycket små. De uppgår totalt sett till knappt hälften av en procent av den svenska krigsmaterielexporten under denna period. Den positiva utveckling som under de senaste åren kunnat noteras i Indonesien i allmänhet och även på Östra Timor har lett till att regeringen, efter att ha hört den rådgivande nämnden, nu gör bedömningen att Indonesien kan komma i fråga även för viss annan materiel.

Jag vill avsluta med att understryka att restriktivitet fortfarande råder, och att konkreta regeringsbeslut bara fattas om någon export faktiskt blir aktuell. Vi har sett en utveckling i positiv riktning. Ännu kan situationen dock knappast betraktas som helt tillfredsställande. Detta gäller i synnerhet beträffande respekten för de mänskliga rättigheterna. Det ligger i sakens natur att riktlinjerna medför att ett land kan komma att uppfylla uppställda kriterier innan en enligt våra värderingar *helt* idealisk situation råder i landet. Om kraven ställdes så högt, skulle vi endast kunna exportera krigsmateriel till mycket få länder, om ens några. De säkerhetspolitiska målsättningarna med vår krigsmaterielexport skulle då bli omöjliga att uppfylla.

Anf. 48 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag skall be att få tacka för svaret. Jag måste säga att jag är chockerad över det svar jag fått.

Det faktum att Sverige nu öppnar för mer vapenexport till Indonesien är för mig en stor chock. Hur kan man göra denna bedömning nu när det inte finns några tecken alls på att det har blivit bättre när det gäller mänskliga rättigheter? Det är en sak att regeringen gör bedömningen att det pågår en social och ekonomisk utveckling, men vad gäller för de mänskliga rättigheterna? Har det blivit bättre när det gäller de mänskliga rättigheterna på Östtimor?

Statsrådet talar om att vi inte skall göra några påtryckningar. Nej, men vi skall inte heller exportera vapen till länder där det pågår väpnade konflikter eller där det finns risk för väpnade konflikter! Det är inte så länge sedan det var en ren massaker på ungdomar på Östtimor. Det var inte så länge sedan man slog ned folk i Atjeh – 1989 – även om det inte har hörts så mycket om det.

Det pågår väpnade konflikter, och det är ett enormt förtryck av folket på Östtimor. Man får över huvud taget inte lov att säga sin mening. Biskop Belo, som vi träffade, sade att det inte alls har blivit bättre. Militären har inte alls reducerats. Ca 10 000 militärer och poliser kontrollerar en befolkning på 700 000.

Jag undrar hur man i det läget kan öppna för mer export. När fattades detta beslut? Vad är det man skall sälja? Det sägs att det skall göras med en viss restriktivitet. På vilket sätt skall det vara restriktivitet? Det finns mycket i det här svaret som kan man ställa sig frågande inför. Det står också i slutet av svaret att om någon export blir aktuell skall en bedömning göras. Kan vi nu få höra vad det är som är aktuellt?

Anf. 49 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Ingela Mårtensson och jag har med jämna mellanrum fört en debatt kring frågan om krigsmaterielexport till Indonesien. Jag konstaterade senast vi debatterade den här frågan liksom jag konstaterar i dag att Ingela Mårtenssons syn på utvecklingen i Indonesien på väsentliga punkter skiljer sig från min, regeringens och den rådgivande nämndens för krigsmaterielfrågor.

På en punkt är vi överens, nämligen att läget på Östra Timor är otillfredsställande, men det finns säkert olika grader i bedömningarna. Men regeringens bestämda bedömning, som givetvis är en helhetsbedömning, är att situationen i Indonesien – det är här fråga om export till ett land med 195 miljoner invånare och som har ett mycket stort antal öar – även om den är otillfredsställande i vissa avseenden har utvecklats i rätt riktning.

Vi menar å ena sidan att situationen på Östra Timor fortfarande präglas av en hård polisiär kontroll av befolkningen och att situationen där är otillfredsställande. Men de bedömningar som vi själva gör och som får stöd i många andra bedömningar är å andra sidan att utvecklingen på flera punkter totalt sett går i rätt riktning. Jag kan i sammanhanget peka på att José Ramon Horta, som är talesman för den timoristiska oppositionsrörelsens paraplyorganisation, i ett anförande i Stockholm i juni i år framhöll att den väp-

nade kampen numera närmast är symbolisk och att man i dag eftersträvar en stegvis, fredlig lösning på konflikten.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 50 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag fick inte svar på mina frågor. Därför ställer jag fortfarande frågorna: När togs beslutet och när kopplades den rådgivande nämnden för krigsmaterielfrågor in på detta?

Jag skulle önska att statsrådet talade med biskop Belo på Östtimor för att efterhöra hur situationen faktiskt är. Även om det nu inte är fråga om väpnad kamp, pågår ju ändå ett strängare förtryck. Man får inte demonstrera, det ges ingen möjlighet att säga vad man tycker och man tillåter över huvud taget ingen opposition. Med alla arresteringar och allt som där pågår är förtrycket ändå hårdare. Det finns inget tecken på att någon konflikt inte pågår. Jag vill veta när beslutet togs och vad det är man skall leverera. Det pågår faktiskt en ockupation. Sverige har ju inte godkänt att Indonesien har ockuperat Östtimor. Detta är ett tillräckligt skäl för att man inte skall sälja vapen till ockupationsmakten.

Anf. 51 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Som Ingela Mårtensson känner till är det praxis att icke kommentera enskilda krigsmaterielexportärenden. Det må gälla Indonesien eller vilket annat land som helst.

Det sker en löpande prövning av dessa frågor efter hand som de kommer upp, och redovisning lämnas övergripande över exporten till olika länder. Den senaste siffran beträffande exporten för föregående år var mig veterligen ca 4 miljoner kronor.

När det gäller utvecklingen och de redovisningar som finns för läget på Östtimor, vill jag gärna säga att jag inte har lyssnat till biskop Belo. Däremot har jag fått del av Ingela Mårtenssons redovisning för läget på Östtimor, vilken bekräftar att situationen icke är tillfredsställande. Men min grundläggande bedömning, att utvecklingen går i rätt riktning, har Ingela Mårtensson icke givit någon kommentar till.

Anf. 52 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! När det gäller de mänskliga rättigheterna har utvecklingen inte gått i rätt riktning. Den ekonomiska utvecklingen på Java etc. är en annan fråga. Jag anser inte att utvecklingen går i rätt riktning när man bygger vägar och strategiska byar och tvingar ner folk till kusten för att befolkningen bättre skall kunna kontrolleras.

Fortfarande pågår en ockupation. Därför kan jag inte förstå hur utvecklingen kan anses vara tillfredsställande. När det gäller ockupationen har ingenting hänt. Situationen är densamma som 1975. Om jag nu inte kan få reda på vad det är för vapen som exporteras, kanske jag kan få veta när beslutet fattades. Vi debatterade denna fråga här i maj. Hade regeringen då fattat beslut om att öppna möjligheterna?

Anf. 53 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag kan konstatera att Ingela Mårtenssons grundläggande bedömning av vad som sker på Östra Timor skiljer sig från min bedömning,

som också grundar sig på andra insiktsfulla bedömares. Det finns många tecken på att utvecklingen går mot det bättre. Det finns nu en dialog, utvecklingen är fredlig, vissa trupper dras tillbaka, dialogen mellan Indonesien och Portugal under ledning av FN:s generalsekreterare har intensifierats och det finns ökade inslag av realism kring dessa frågor. Detta visar sig också genom att Indonesien i den internationella dialogen uppenbart visar en större känslighet inför dessa frågor.

Som jag tidigare sagt kan jag inte kommentera hanteringen av enskilda ärenden, men jag kan bekräfta att beslut har fattats sedan vi i maj debatterade denna fråga här i kammaren.

Anf. 54 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Tidpunkten för den ändrade bedömningen kan väl inte vara hemlig. Den frågan måste väl statsrådet kunna besvara. Jag fick nu höra att bedömningen ändrades efter den debatt som jag tror ägde rum den 7 maj, om jag inte missminner mig. Jag vill veta när den ändrade bedömningen gjordes, eftersom det i alla fall är fråga om en kursändring.

Anf. 55 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Den grundläggande bedömningen att utvecklingen går mot det bättre gjordes i maj vid den debatt som jag hade med Ingela Mårtensson. Vi hade då, precis som nu, olika uppfattning om utvecklingen.

När det gäller avgöranden i enskilda fall grundar sig bedömningarna på det enskilda exportärendet, vare sig det är fråga om förhandsbesked eller exporttillstånd. Det är alltså icke fråga om omläggningar i kursen, utan bedömningar i enskilda fall om hur man skall ställa sig. Så har skett i fallen i Indonesien också.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1993/94:15 om rätt att behålla högskoleplats under värnpliktstjänstgöring

Anf. 56 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Göthe Knutson har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att den som blivit uttagen till värnpliktstjänstgöring skall få behålla sin högskoleplats.

Enligt den nya högskoleförordning som gäller fr.o.m. den 1 juli 1993 är det universiteten och högskolorna som ansvarar för antagning av studenter. Det innebär att varje universitet och högskola själv beslutar om en student som antagits till utbildning får behålla sin plats till dess att han fullgjort sin värnpliktstjänstgöring eller ej.

Flera universitet och högskolor är i dag generösa när det gäller att låta studenterna behålla sin plats. Vid Handelshögskolan i Stockholm och vid Uppsala universitet tillämpar man i dag den regeln att de studenter som vid ansökningstillfället inte fått besked om att de tagits ut till värnpliktstjänstgöring får behålla den plats de antagits till.

Jag är emellertid medveten om att det på andra håll är ett problem för såväl studenter som för de militära myndigheterna att någon plats inte kan garanteras dem som inkallats. Jag har därför diskuterat frågan med försvarsministern som meddelat att en arbetsgrupp hos Överbefälhavaren bl.a. behandlar denna fråga. Gruppen har varit i kontakt med flera universitet och högskolor som visat en positiv inställning.

Jag har också erfarit att det bland universitetens och högskolornas rektorer pågår diskussioner om att på frivillig väg komma överens om en positiv lösning av problemet. Jag utgår från att en sådan lösning skall gå att finna utan att regeringen behöver inskrida med ett direkt påbud.

Jag vill betona det faktum att värnplikten är just en plikt som den enskilde själv har begränsade möjligheter att påverka. Jag anser det naturligt att universiteten och högskolorna tar hänsyn till detta.

Anf. 57 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Jag vill betona att icke mindre än nära 4 000 unga, värnpliktiga män har begärt anstånd under det senaste året – det är ett ganska stort tal – och att detta är en rättvisefråga.

Jag citerar en bit av sista stycket på första sidan i utbildningsministerns svar: "Jag är emellertid medveten om att det på andra håll är ett problem för såväl studenter som för de militära myndigheterna att någon plats inte kan garanteras dem som inkallats." Ja, det är ett problem.

Utbildningsministern sade, och det är jag glad över, att han utgår ifrån att en lösning skall gå att finna utan att regeringen behöver inskrida med ett direkt påbud. Han hänvisade då till rektorernas samtal. Men skulle det vara så illa med ett påbud? Det handlar ju om att göra undantag från en plikttag.

Det är en fråga som jag vill ställa till utbildningsministern här och nu: Är det så illa med ett påbud i det här fallet?

Anf. 58 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Skälet till att jag i det längsta vill undvika direkta påbud för universiteten och högskolorna, också när frågan gäller hanteringen av en plikttag som värnplikten, är att vi för bara en kort tid sedan i denna kammare beslutade att universiteten och högskolorna härnäst själva skall ha ansvaret för den egna antagningen.

Att nu säga att de icke är kapabla att hantera något som jag tycker att de borde kunna klara, nämligen att ta vederbörlig hänsyn till värnplikten, skulle vara att underkänna deras självständighet och möjligheter till ansvars-tagande innan detta har satts på prov på allvar.

Jag föredrar alltså att universitet och högskolor själva inser vilket ansvar de har som utbildningsinstitutioner i förhållande till värnplikten, och att de hittar lösningar som är gagneliga för de värnpliktiga och försvaret samt möjliga att hantera för den enskilda högskolan. Det är det första skälet – respekten för att högskolorna faktiskt har ansvaret för den egna antagningen.

Det andra skälet är att jag tror att lösningarna kan komma att se litet olika ut beroende på vilken högskola och vilket universitet, respektive vilken typ av värnpliktiga det handlar om. Erfarenheten av sådana situationer talar för

att det är bättre att de direkt berörda gör upp om sina system, snarare än att regering och riksdag bestämmer ett system för alla.

Anf. 59 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Jag tycker, precis som utbildningsministern, att universitet och högskolor borde vara kompetenta att klara av det här. Men det finns en oro hos mig – och jag tror att den delas av många – för att det kan råda en senfärdighet hos de olika högskolorna och universiteten.

Med begränsad taletid har jag här inte tillfälle att ge något exempel. Men det har i många fall visat sig att den unge värnpliktige, som är uttagen till tjänstgöring samtidigt som han får en högskoleplats, får vänta till det yttersta. Han kommer så en eller två dagar för sent med sin anhållan, och då är det "kört", för att uttrycka det med slang som vi gör ibland.

Det är utomordentligt angeläget att det blir ett regelverk på detta område. Jag hoppas att rektorerna kan klara det. Har ministern någon kommentar till detta?

Anf. 60 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Jag har i beskrivningen ingen annan uppfattning än Göthe Knutson. Jag har heller ingen annan uppfattning än Göthe Knutson om hur det bör se ut i verkligheten efter det att denna fråga har fått en ändamålsenlig lösning.

Möjligen ligger skillnaden mellan oss för stunden i att jag vill uppmana högskolor och universitet att lösa denna fråga på ett gagneligt sätt, och jag hoppas att de skall kunna göra detta utan att regering och riksdag tvingas till ett direkt påbud.

Den formulering jag använde i mitt svar, fru talman, har naturligtvis den innebörden att om det skulle visa sig att ansvaret inte kan hanteras på det decentraliserade sätt jag hoppas, så kan regering och riksdag tvingas ta över ansvaret i stället.

Anf. 61 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar för att jag också får tillfälle att säga att det var ett utomordentligt budskap som utbildningsministern nu gav med direkt adress till högskolor och universitet. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1993/94:27 om åtgärder för att minska statliga myndigheters lokalkostnader

Anf. 62 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Alf Wennerfors har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att Skolverket och eventuellt andra statliga myndigheter skall minska sina lokalkostnader.

När Skolverket under våren 1991 sökte nya lokaler för sin verksamhet fick

verket ett antal erbjudanden av Byggnadsstyrelsen. Skolverket ansåg sig inte kunna acceptera dessa utan valde senare andra, dyrare lokaler. Skälet till att Skolverket valde de dyrare lokalerna var att de var möblerade och färdiginredda, vilket inte var fallet med lokalerna i Byggnadsstyrelsens erbjudande. En merkostnad för inredning och möblering hade uppstått om Skolverket accepterat de av Byggnadsstyrelsen erbjudna lokalerna. I dag finns ett större utbud av lokaler till lägre kostnad än som var fallet när beslutet fattades. Enligt uppgift är också Skolverket ytterst uppmärksam på kostnadsutvecklingen för sin verksamhet och söker rationalisera sitt lokalinnehav. Skolverket har nyligen omförhandlat och tecknat ett nytt hyreskontrakt på tre år, som innebär att verket har reducerat sina hyreskostnader med ca 50 %.

För nästan samtliga statliga myndigheter gäller numera att resurser anvisas på ramanslag. Inom denna ram har myndigheterna ansvar och befogenheter att besluta om samtliga resursslag, således även för lokalkostnader. Byggnadsstyrelsens monopol har avskaffats, och myndigheterna beslutar själva om sin lokalförsörjning.

Statsmakternas mål- och resultatstyrning innebär bl.a. att regeringen följer upp och utvärderar myndigheternas verksamhet. Vart tredje år sker normalt en fördjupad prövning, då uppnådda resultat vägs mot insatta resurser. I detta sammanhang kommer även lokalkostnadernas andel av myndigheternas budget att analyseras.

Mot denna bakgrund finner jag ingen anledning att vidta några generella åtgärder i frågan.

Anf. 63 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

När Skolöverstyrelsen skulle förändras till Skolverket var det fråga om en minskning av personal från 750 till 230 personer. Då kunde man mycket väl ha varit kvar i Garnisonen, där man var tidigare. Det hade blivit en hyra på 6,7 miljoner. Men Skolverket ville flytta. Det fanns då andra förslag, nämligen lokaler i Kista för 4,0 miljoner om året och i Lysbomben vid Västerbroplan för 4,4 miljoner. Det fanns alltså gott om anbud redan då. I dag finns det ännu fler bud på billiga lokaler.

Jag tycker faktiskt att det som Skolverket gjorde är ett exempel på dålig hushållning med statliga medel. Vi skall ändå komma ihåg – det vet finansministern mycket bättre än jag – att var tredje krona av de här pengarna måste lånas.

I svaret står det att skälet var inredningen och möblemanget. Det argumentet gäller faktiskt bara Kistalokalen, inte – i varje fall inte i samma utsträckning – de övriga lokalerna.

Man häpnar när man får höra att Skolverket menar att ett gammalt arbetsätt satt i väggarna, och nu skulle man ju arbeta på ett nytt sätt – det har faktiskt chefen själv sagt till mig.

Ett annat lika konstigt skäl var att man behövde små sammanträdesrum för det nya arbetssättet. Små sammanträdesrum kan man väl hitta i så gott som alla lokaler!

Ett märkligt argument är det också att man inte ville sitta tillsammans med de människor som inte kunde få plats i det nya Skolverket – det skulle vara

ytterligare en påfrestning för dem. Tänk om det skulle vara en allmän princip vid rationalisering av enskilda företag och offentliga arbetsplatser i Sverige!

Jag tycker att det här är ett dåligt exempel på hur man sköter pengar i den offentliga sektorn.

I slutet av svaret talade finansministern om mål- och resultatstyrning. Jag skulle vilja fråga: Innebär detta att det totala anslaget för Skolverket kan minskas när den här treårsperioden går ut – för att man skall få verket att skaffa andra lokaler?

Anf. 64 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Alf Wennerfors har utgjutit sig över det som han ser som brister i upphandlingen och över beslut som fattades våren 1991. För tydlighetens skull kan det noteras att detta skedde före min tid i Finansdepartementet.

Det väsentliga nu är att Skolverket har omförhandlat. Uppenbarligen har man mera bekymrat sig om kostnaderna för lokaler, samtidigt som man har ingått ett nytt huvudkontrakt med väsentligt lägre – faktiskt halverade – hyreskostnader.

Avslutningsvis ställde Alf Wennerfors en fråga om huruvida anslaget kan komma att minska framöver. Det är ju beroende av den uppföljning och utvärdering av hur väl man inom Skolverket, liksom inom andra myndigheter, uppfyller de mål som regering och riksdag beslutar om. Det finns självfallet alla möjligheter att både öka och minska anslagen eller låta dem vara oförändrade, beroende vad de fördjupade prövningarna vart tredje år ger för resultat.

Anf. 65 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! När det gäller omförhandlingen och de 50 procenten ifrågasätter jag för det första om det är särskilt mycket.

För det andra: Om man hade varit belägen i en annan lokal, t.ex. i Kistalokalen som kostade 4 miljoner, och skulle ha omförhandlat kostnaderna för denna, hade hyran kanske blivit ännu lägre. När det kommer till kritan tycker jag att det är onödigt att ett centralt verk är beläget på Kungsgatan 53, mitt i Stockholm. Det är faktiskt inte nödvändigt. Man kan vara inhytt utanför stan.

Dessutom är personalen väldigt mycket ute och reser. Hälften av personalen finns ju inom den regionala apparaten. Således är inte detta ett särskilt starkt argument.

Finns det andra myndigheter som verkar under samma förhållanden? Känner finansministern till någonting om det?

Anf. 66 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag vill bara tala om att det för att säkerställa att pengar används på ett effektivt sätt alltid sker en prövning av vad de används till. Vi har nu gått ifrån den ordningen där regering och riksdag bestämde över varje enskild del i de pengar som anslogs till centrala myndigheter. I stället använder vi oss nu av en ramstyrning eller finansiell styrning. Det innebär att vi bedömer att man på de enskilda myndigheterna – med en viss summa pengar

och ett visst bestämt mål – i allmänhet är mer kapabel än vi politiker är när det gäller att veta hur verksamheten skall utföras och hur målet skall uppnås.

Sedan görs en utvärdering om huruvida målet har uppnåtts bra eller ej. Vi går naturligtvis också in och ser på hur man har använt de pengar som man har fått. Vi bedömer också om pengarna skulle kunna ha använts effektivare. I det sammanhanget ingår det självfallet att vi ser på lokalkostnaden. Det gör vi successivt beträffande alla myndigheter.

Anf. 67 ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att det senaste som finansministern sade låter väldigt positivt. Det borde på sikt innebära att man pressar ned lokalkostnaderna för offentliga verk över huvud taget.

För övrigt är det självfallet bra att Skolverket har omförhandlat och fått ned sina lokalkostnader. Slutligen hoppas jag att den här debatten skall ge ett litet eko ute bland de statliga verken.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1993/94:12 om kontrollen av sökande till hemvärnet

Anf. 68 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Göthe Knutson har frågat mig vilka åtgärder som jag har vidtagit för att kontrollen av sökande till hemvärnet skall bli heltäckande.

Enligt hemvärnskungörelsen (1970:304) skall den som antas som hemvärnsman ha nöjaktiga förutsättningar för tjänstgöringen. För den prövningen får man bl.a. göra personalkontroll enligt personalkontrollkungörelsen (1969:446).

Vid en personalkontroll framkommer det om den kontrollerade har dömts eller är misstänkt för vissa brott. Bestämmelserna har nyligen ändrats (SFS 1993:984). Fr.o.m. den 1 oktober 1993 gäller således vid all personalkontroll att uppgift får lämnas ut ur polisregistret om att den kontrollerade dömts för bl.a. brott mot liv och hälsa, såsom mord, dråp och misshandel.

I ärende om antagning av hemvärnsman skall enligt 28 § hemvärnskungörelsen hemortskommun lämnas tillfälle att yttra sig. Därvid kan uppgifter framkomma som visar att en person av andra skäl, t.ex. psykisk sjukdom, är olämplig som hemvärnsman. Är kommunens yttrande avstyrkande, får antagande inte ske utan att frågan underställs rikshemvärnschefen, som avgör ärendet efter samråd med länsstyrelsen.

Det är utomordentligt viktigt att man gör en noggrann kontroll av en person som skall antas som hemvärnsman utan att för den skull åsidosätta den enskildes intresse av integritet och rättssäkerhet. De nya reglerna i personalkontrollkungörelsen bör i hög grad kunna bidra till en mer effektiv personalkontroll.

En utredning om översyn av personalkontrollförfarandet har nyligen tillsatts. Utredningen skall enligt sina direktiv (dir. 1993:81) bl.a. undersöka möjligheterna att ytterligare öka personalkontrollens effektivitet. Resultatet

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

av utredningens överväganden kan leda till att vi får en ännu mer fullgod kontroll av den som vill bli hemvärnsman.

Anf. 69 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Jag, som så många andra, anser att hemvärdnet har en utomordentligt stor betydelse. Själva poängen med hemvärdnet är ju att det är snabbt mobiliserbart. Det väsentligaste är då att man förvarar vapnen hemma, vilket jag aldrig kommer att ifrågasätta.

Bl.a. i tidningen Värnpliktsnytt har vi helt nyligen kunnat läsa vad säkerhetschefen, Hans Fredriksson, vid KA 4 i Göteborg har sagt: "Våra antagningsmetoder gör att nästan alla kan komma med i hemvärdnet. Även mördare och våldtäktsmän". Sedan följer ett par exempel som tyvärr förekommer alltför ofta – dem kan man också läsa om i tidningar runt om i landet. Ett exempel är att en hemvärnsman utöver olaga vapeninnehav – han hade också andra vapen hemma som han inte hade licens för – också har fällts för misshandel.

Kommer bestämmelsen den 1 oktober beträffande personalkontroll att vara heltäckande? Gäller detta även psykisk ohälsa? De mest våldliga skott-dramerna med hemvärnsmän inblandade har faktiskt gällt just psykiskt sjuka personer.

När det gäller den personalkontrollutredning som försvarsministern hänvisade till, undrar jag: Finns hemvärdnet med i det sammanhanget? Det nämns det ingenting om. Det handlar alltså om skyddsklassningen.

Anf. 70 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Det är alldeles självklart av största vikt att man inte kan antas som hemvärnsman, om man har begått brott av ett sådant slag att det kan antas komma att påverka lämpligheten. Det finns närmare 100 000 personer i dag inom det svenska hemvärdnet. Hur noggrant ett system än byggs upp, kan det självfallet här lika litet som någon annanstans i vårt samhället utfärdas någon absolut garanti. Men strävan skall naturligtvis vara att agnarna sållas från vetet.

Nu har det alltså genomförts en förändring den 1 oktober – jag förmodar att Göthe Knutson noga har tagit del av denna – genom vilken det föreskrivs vilka som får företa personalkontroll, och näst sist i ledet finns Överbefälhavaren. Han är ytterst ansvarig i dessa sammanhang.

En del personer kommer man naturligtvis inte åt med personalkontroll. Det kan vara personer som visar sig ha ett oförvitligt liv och leverne bakom sig, men som av olika skäl dess värre under sin tjänstgöring begår handlingar som man rimligtvis inte kan upptäcka vid en personalkontroll. Ibland kan man möjligtvis komma åt sådant genom att befäl och kamrater iakttar en extra noggrannhet och för vidare det som kan föranleda misstankar.

Anf. 71 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för detta mycket utförliga kompletterande svar. Jag förstår att försvarsministern vill och kommer att göra sitt bästa för att förhindra att sådana här otrevliga händelser inträffar i fort-

sättningen. Vad jag fortfrande inte har fått klarhet i är huruvida psykisk ohälsa kommer att kunna kontrolleras i fortsättningen, alltså även efter den 1 oktober.

Får jag samtidigt ta tillfället i akt och nämna att det är olika i de olika områdena i vårt land. Hemvärnschefen i Säffle besöker personligen var och en som söker till hemvärdet i dennes hem och får en bild av miljön. Han talar med flera människor – vid den rätt formella handläggningen anges ett namn från någon i kommunen.

Jag skulle alltså vilja fråga försvarsministern om han är beredd att ge mera praktiska anvisningar här så att man, enligt metoden i Säffle, förhindrar att det kommer vettvillningar in i hemvärdet.

Anf. 72 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Får jag börja med att påpeka att jag i mitt svar sade att hemortskommunen enligt 28 § i den hemvärnskungörelse som vi i dag har skall lämnas tillfälle att yttra sig. Jag påpekade också att t.ex. sådana saker som psykisk sjukdom då kan komma med i bilden, och man kan gå vidare härvidlag och vidta åtgärder eller göra bedömningar som påverkar antagningen.

Jag delar naturligtvis helt Göthe Knutsons uppfattning, att det är utomordentligt bra om man kan tillämpa samma noggrannhet som t.ex. den som redovisas i Säfflefallet. Det är dock så att möjligheterna kan variera, men från min sida finns det ingen tveksamhet: Gör så noggranna kontroller som möjligt.

Anf. 73 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Får jag, efter att ha tackat för det här kompletterande svaret, konstatera att några av de fall som har redovisats i Värnpliktsnytt så att säga är försedda med alla formaliteter. Man har frågat kommunen, och det visar sig då att det här med psykisk ohälsa icke hade kontrollerats.

Jag ber inte försvarsministern om något ytterligare svar. Jag konstaterar bara att vi uppenbarligen är helt överens och att man inom hemvärdet kanhända kommer att ha mera informella kontakter med de sökande.

Anf. 74 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Vi är helt överens i fråga om bedömningen. Det får inte förekomma någon slapphet när det gäller att ta itu med eventuella våldstenden- ser på det här området.

En stor del av den snabba mobiliseringen inom svenska försvaret, om nå- got skulle hända, bygger just på hemvärdets insatser. Det är viktigt att vi också i fortsättningen till hemvärdet kan rekrytera personer som uppfyller de grundläggande krav som måste ställas på människor som får en militär utbildning och som har rätt att förvara vapen hemma. Dess värre kan man lika litet här – med den stora omfattning som hemvärdet har – som någon annanstans i det svenska samhället vara hundraprocentigt säker. Min be- dömning är emellertid, fru talman, att vi är på god väg när det gäller att skärpa kontrollen i det här avseendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1993/94:19 om konkurrensneutraliteten

Anf. 75 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Filip Fridolfsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att upprätthålla konkurrensneutraliteten mellan kommunala arbeten i egen regi och upphandling av motsvarande mervärdesskattepliktiga tjänster. Frågan har ställts mot bakgrund av ett utredningsförslag om att slopa den nuvarande generella avdragsrätten för mervärdesskatt inom kommunsektorn.

Denna generella avdragsrätt för kommuner och landsting infördes den 1 januari 1991 och syftar till att eliminera effekterna av mervärdesskatten vid kommunernas val mellan att utföra ett arbete i egen regi och att upphandla motsvarande tjänst. Utredningen (Fi 1992:02) om vissa mervärdesskattefrågor har funnit att systemet har betydande nackdelar. Det har medfört konkurrensnedvridningar till nackdel för privata företag inom de mervärdesskattefria sektorerna, i första hand inom vård, omsorg och utbildning. Det har vidare gett upphov till en på intet sätt avsedd skatteplanering i kommunerna. Dessutom har statens kostnader för avdragsrätten blivit betydligt större än vad som ursprungligen beräknades. Systemet står inte heller i överensstämmelse med EG:s direktiv på mervärdesskatteområdet.

Utredningen har således föreslagit att den generella avdragsrätten, och vissa andra särskilda bestämmelser som sammanhänger med denna, skall slopas. För att upprätthålla den mervärdesskattemässiga neutraliteten mellan kommunala arbeten i egen regi och upphandling har utredningen också lämnat förslag till en kommunintern metod för konkurrensutjämning. Metoden innebär i korthet att varje kommunal förvaltning eller resultatenheter blir skyldig att i samband med egenregiarbeten belasta sin budget med ett belopp som motsvarar mervärdesskattekostnaden vid upphandling av motsvarande tjänst externt. Som alternativ till detta interna system för konkurrensutjämning har utredningen anvisat ett mer utvecklat system, där kommunen faktiskt också skall betala de belopp som enligt föregående metod endast belastar förvaltningens eller enhetens anslag genom en bokföringsåtgärd. Summan av kommunernas betalningar skall sedan på särskilt sätt återföras till kommunkollektivet.

Utredningens förslag är för närvarande ute på remiss. Jag delar emellertid till fullo Filip Fridolfssons uppfattning att det är viktigt att den pågående utvecklingen av alternativ till offentliga monopol inte avstannar. I avvaktan på resultatet av remissomgången är jag emellertid inte beredd att särskilt förorda någon viss metod för den åsyftade och önskade konkurrensutjämningen.

Anf. 76 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. För varje marknadsinriktad människa – jag tillhör den kategorin – skall konkurrensneutralitet gälla mellan offentlig och privat verksamhet. Det här är också en viktig profilfråga för regeringen.

I dessa dagar har en utredning föreslagit att kommunernas generella avdragsrätt avseende moms skall slopas. Det är ju bra. Men förslaget har ska-

pat en viss oro – jag vågar påstå befogad oro – på marknaden. Därför besvarar jag statsrådet med en fråga.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

I och med att avdragsrätten försvinner finns uppenbarligen risken att kommuner och landsting i egen regi börjar bedriva skattepliktiga mervärdetjänster som transporter och städning, som statsrådet talar om i sitt svar. Därför är det nödvändigt att det skapas neutralitet mellan entreprenad och egenregiverksamhet. Detta är viktigt.

Nu är svaret, för att komma från statsrådet Lundgren, ovanligt försiktigt. I slutraderna i svaret heter det att "det är viktigt att den pågående utvecklingen av alternativ till offentliga monopol inte avstannar". Det är bra. Men nu är statsrådet en viktig person i det här sammanhanget och bör precisera sig. Jag vill ge statsrådet en chans till att strama upp svaret genom att ställa en följdfråga: Kan statsrådet här och nu lova att regeringsförslaget, när det nu kommer, innehåller sådana förslag att konkurrensneutraliteten garanteras? Ett klart besked på den punkten dämpar oron på marknaden, och privatiseringen kan fortsätta.

Anf. 77 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Svaret på den frågan är, så långt det står i min makt, naturligtvis ja. De problem som vi hade och som delvis löstes tidigare gällde just entreprenad- och egenregiverksamhet inom det mervärdesskattepliktiga området. När man införde den generella avdragsrätten ledde det till att den som hade entreprenad och kom externt inne i kommunverksamheten fick likartade konkurrensvillkor med den kommunala egenregiverksamheten. Det innebar samtidigt, när kommunerna fick avdragsrätt, att den som drev en icke-mervärdesskattepliktig verksamhet kom snett ut. Kommunerna fick dra av en del saker för sin vård- och omsorgs- och utbildningsverksamhet som tidigare inte varit avdragsgilla, vilket i sin tur innebar att konkurrensneutralitet på detta viktiga område för alternativ försvann där den fanns. Utredningen har nu haft i uppgift att ta reda på hur man skall kunna hantera detta, och det remissbehandlas.

I det ursprungliga svaret konstaterar jag att den entreprenad- och egenregiverksamhet som finns såväl inom det mervärdesskattepliktiga området som inom det mervärdesskattefria området skall få konkurrensneutralitet i fortsättningen. Det innebär en förbättrad situation. Till det kommer behovet av att undanröja den kommunala skatteplaneringen.

Anf. 78 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Fru talman! Detta var ett tungt ja, eftersom statsrådet intar den positionen. Det bör lugna de oroliga känslor som finns ute på marknaden. Jag tolkar det som om jag har varit ganska framgångsrik i riksdagen denna eftermiddag, när jag får ett sådant svar. Jag hoppas att pressen vidarebefordrar det svar statsrådet gav på min följdfråga.

Anf. 79 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! I denna och många andra frågor önskar jag Filip Fridolfsson lycka till i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1993/94:28 om ROT-programmet

Svar på frågor

Anf. 80 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Oskar Lindkvist har med hänvisning till det ROT-program på bostadsområdet som riksdagen beslutade om i våras frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att bostadsrättshavare och hyresgäster ges reella möjligheter att använda sig av ROT-programmet.

Oskar Lindkvist hävdar att den av riksdagen beslutade ordningen skulle innebära svårigheter att få till stånd åtgärder i de enskilda lägenheterna och att en lösning vore att ersätta skattereduktionen med ett bidrag. Slutligen hävdar Oskar Lindkvist att programmet fått väsentligt mindre omfattning än man hade anledning att räkna med och att informationen bör intensifieras.

Jag vill till att börja med framhålla att det beslut som riksdagen fattat inte innehåller några särskilda restriktioner mot åtgärder i enskilda lägenheter. Bestämmelserna för skattereduktionen är, i likhet med bestämmelserna för räntebidrag och övriga stödformer inom bostadsbyggandet, utformade för att fastighetsägaren skall erhålla stimulansen. De många tidigare regelverk på detta område som Oskar Lindkvist medverkat till har inte heller varit utformade för att bidrag skall ges direkt till de boende. Oskar Lindkvist vet mycket väl att värdet av skattereduktionen, i likhet med räntebidragen etc., ändå tillkommer de boende, bostadsrättshavare och hyresgäster, i form av lägre avgifter eller lägre hyror. Därmed föreligger inte skäl att ändra ROT-programmet i detta avseende.

Slutligen vill jag säga att jag anser att Riksskatteverket har informerat om de bestämmelser som följer av riksdagens beslut på ett utmärkt sätt och kommer säkerligen att fortsätta med det. Jag anser också att den utvärdering av omfattningen som Oskar Lindkvist gör bör anstå bl.a. tills vi sett omfattningen och effekterna av branschens marknadsföring.

Anf. 81 OSKAR LINDKVIST (s):

Fru talman! När vi diskuterade med företrädare för regeringen om att genomföra ett ROT-program, kom vi fram till att det skulle skapas ett program som skulle omfatta drygt 30 000 nya jobb. De jobben har endast sporadiskt kommit i gång. Vi fattade beslut i riksdagen den 9 juni. Det är tre och en halv månad sedan.

Det har gjorts tafatta försök att få i gång en informationsverksamhet om ROT-programmet. Det är naturligtvis helt otillräckligt. Att klara en så viktig fråga förutsätter att man informerar på en mycket bred basis.

Uppgåelsen bars fram av folk som var intresserade. Det fanns inte någon företrädare för Moderata samlingspartiet i den gruppen. Det var företrädare för Centern, Folkpartiet och Socialdemokraterna. När jag nu ställer en fråga till regeringen, är det i det vällovliga syftet att försöka åstadkomma en stämning som innebär att regeringen förbättrar informationen om ROT-verksamheten och om möjligt förenklar regelsystemet. Det är krångligt. Det står i tidningen varenda dag om krångligheterna. Det står i tidningen om kommuner som bildar bolag för att komma över avdragsmöjligheterna. Vi pratar med enskilda människor som inte kan klara ut regelsystemet, osv. Vi pratar med folk som skulle vilja gå direkt in i systemet, bostadsrättshavare och hy-

resgäster. I dag måste bostadsrättshavarna gå via sin bostadsrättsförening, osv. Det skulle ha varit välgörande, Bo Lundgren, om regeringen hade varit mer intresserad av ROT-programmet än vad som för tillfället synes vara vid handen.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 82 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är uppenbart att vi har problem på bostadsmarknaden och byggmarknaden totalt sett, med tanke på det som har inträffat i det förgångna. Jag vet att Oskar Lindkvist ibland tycker att det är besvärande att jag så ofta påminner om de effekter vi nu ser av den kostnadsmässiga och volymmässiga explosion som skedde i slutet av 1980-talet. De effekterna lider vi nu av i många avseenden. Det byggdes så mycket att det i dag inte finns mycket kvar att göra.

Mot den bakgrunden bestämde riksdagen att ett ROT-program skulle införas. Man utformade ett regelsystem. Självklart kommer jag och andra i regeringen, och de myndigheter som har att hantera detta, att informera på det sätt som behövs för att man skall kunna utnyttja systemets möjligheter. Det är avsikten. Det är ännu för tidigt att ta ställning till om det har fått eller kommer att få en mindre omfattning än vad som var avsett.

Det finns ett antal detaljer som det kan finnas anledning att överväga, för att få det att fungera bättre och smidigare. En del av dem är förorsakade av det sätt på vilket riksdagen utformade regelsystemet. Andra beror på att man kanske inte såg vissa effekter. En sådan översyn ägnar vi oss naturligtvis åt kontinuerligt inom regeringskansliet. Vad som kommer ut av detta får vi återkomma till i annat sammanhang.

Anf. 83 OSKAR LINDKVIST (s):

Fru talman! Jag vet att Bo Lundgren är specialist på att prata om det förgångna. Det är en programmering som antagligen kommer att följa honom livet ut. Jag är mer intresserad av morgondagen och framtiden. Det är den bostadspolitiken vi pratar om nu. Det är det ROT-program som riksdagen fattade ett enhälligt beslut om den 9 juni som vi nu diskuterar.

Jag försöker uppmuntra regeringen att känna delaktighet i den bristande igångsättningen och den låga effekten av ROT-programmet. I stället ger Bo Lundgren mig ett svar som är håglöst och passivt. Det är avvärande, i stället för att ta uppmaningen att medverka till en bredare satsning på ROT-programmet. Det är alldeles uppenbart att åtminstone vi socialdemokrater måste komma tillbaka till riksdagen med andra utslag, eftersom det tydligen inte räcker med att vi har träffat en uppgörelse med de andra partierna i den lilla grupp som tog fram ROT-programmet.

Anf. 84 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Som Oskar Lindkvist själv poängterar fattades beslutet i huvudsakliga delar av de olika partier som sitter i riksdagen. Jag har naturligtvis ingen anledning att göra annat än att följa riksdagens beslut. Jag har verkligen en ambition och känner mig inte alls håglös vad beträffar möjligheterna att försöka lindra effekterna av det som varit. Det är att se framåt. Att låta sin politiska förkunnelse präglas av historielöshet skapar de problem som

Oskar Lindkvist har varit med om att ställa till. Vi får se till att inte upprepa de misstagen.

Vad gäller ROT-programmet som sådant är jag medveten om att det finns en del oformligheter, som vi försöker hantera. Oformligheterna beror delvis på det sätt på vilket riksdagen formulerade sitt ursprungliga beslut.

Anf. 85 OSKAR LINDKVIST (s):

Fru talman! Det är alldeles självklart att regeringen skall följa riksdagens beslut. Fattas bara annat! Men man kan följa ett riksdagsbeslut mer eller mindre engagerat. Den brist på engagemang som framgår av svaret och av replikerna från Bo Lundgren vittnar om att det är ett mycket svalt intresse för det ROT-program som vi nu håller på att diskutera.

När jag skrev min fråga utgick jag från att regeringens företrädare skulle ta chansen att aktivt medverka till att förbättra de förhållanden som i dag råder på bostadsområdet. På den punkten är jag besviken. Ingenting tyder på att vare sig bostadsrättshavare eller hyresgäster, som med medverkan av regeringen mycket enkelt kan komma in i systemet, har något att hämta. Ändå har vi den lägsta bostadsproduktionen i Sverige sedan 1941. Tänk på det, Bo Lundgren.

Anf. 86 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Om vi skall diskutera vad som orsakade bostadsproduktionsens fall, är vi tillbaka till vad som inträffade under Oskar Lindkvists tid såsom bostadspolitiker med en regering som han kunde påverka här i riksdagen. Det var ju då som man lade grunden till de stora problem som vi ser i dag genom en kostnadsexplosion och genom en överutbyggnad av såväl bostäder som andra byggnader. Detta har skapat oerhörda problem. Vad vi nu har att göra är bl.a. att genom detta ROT-program försöka begränsa skadeverkningarna.

Jag känner ingen håglöshet, men jag konstaterar att Oskar Lindkvist i sin fråga tar upp ett antal saker som inte är relevanta i detta avseende. Det intressanta är att man alltid har givit bidrag eller, som i detta fall, skattereduktion till fastighetsägarna, vilka kan använda medlen till reparationer åt den enskilde hyresgästen eller bostadsrättsinnehavaren. Så har det fungerat, och så kan det fungera också i fortsättningen. Ingenting hindrar att man vidtar åtgärder i enskilda lägenheter.

Anf. 87 OSKAR LINDKVIST (s):

Fru talman! Jag vet precis, Bo Lundgren, hur ROT-programmet fungerar. Jag var med från allra första början: motionsmässigt, i behandlingen i bostadsutskottet, i överläggningarna med finansministern och Centerpartiet i dessa frågor samt i diskussionen och beslutet i riksdagen. Jag vet exakt hur det fungerar.

Jag vet också att Bo Lundgren är oerhört förtjust i att diskutera vad som skedde under gårdagen. I hans senaste replik talade han om min tid såsom bostadspolitiker. Jag är alltjämt bostadspolitiker. Till skillnad från Bo Lundgren är jag också intresserad av bostadspolitik. Det är därför jag har tagit upp denna fråga. Jag vill än en gång säga att vi kunde ha gjort ett utomor-

dentligt bra program tillsammans för att häva oss ur den vågdal som i dag råder på bostadsområdet. Men Bo Lundgren är mer intresserad av att prata om det förgångna. Jag vill diskutera vad som kan ske i framtiden.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 88 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det var inte jag utan Oskar Lindkvist som drog sig tillbaka ända till 1941 i sitt tidigare inlägg. Också jag är intresserad av bostadspolitik. Jag är intresserad av att undanröja allt det som skapades av Oskar Lindkvist och som gjorde att den bostadspolitik som ni förde fick ett snöpligt slut genom att byggsektorn rasade till följd av kostnads- och ränteutvecklingen. Vi har lyckats åstadkomma mycket, och jag skall ge ett exempel, som har betydelse för den framtida produktionen.

När Oskar Lindkvist var aktiv i en regeringskonstellation i riksdagen, var ränteutgiften för en nyproducerad trerumslägenhet av normal standard ungefär 9 313 kr i genomsnitt för landet år 1990. Jag säger ungefär, för det kan givetvis slå på någon krona. Den strama finanspolitik som vi har fört och som har medgivit en sänkning av räntenivåerna till följd av att vi avreglerar, minskar subventionerna och pressar kostnaderna har sammantaget lett till att motsvarande lägenhet innevarande år drar en ränteutgift på under 5 700 kr. Detta är effekter av en aktiv bostadspolitik, som syftar till att undanröja det som ni en gång skapade och som lade hemska på bostadsproduktionen i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1993/94:6 om åtgärder mot segregerade skolor

Anf. 89 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Björn Samuelson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra utvecklingen mot segregerade skolor med anledning av att elever i Trollhättans kommun valt att få byta skola.

Riksdagen beslöt våren 1993 att elever i grundskolan skall ges ökade möjligheter att välja skola inom såväl den egna kommunen som andra kommuner. Med anledning av detta har skollagen ändrats. Enligt 4 kap. 6 § skollagen skall elevens önskemål om placering vid viss skola beaktas så långt det är möjligt. Andra elevers berättigade krav på placering i en skola nära hemmet får dock inte åsidosättas. Kommunen behöver inte heller tillgodose sådana önskemål, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår.

Intentionerna till skollagsändringen var att ge elever och föräldrar ökat inflytande vad gäller val av skola. Skolverket har nyligen frågat ett representativt urval föräldrar om deras attityder till valfriheten. Utfrågningen visar att det finns en klart positiv inställning till de ökade möjligheterna att välja skola. När föräldrarna skulle tala om vad de tycker är viktigast inför val av skola, betonade de framför allt kvalitetsfrågorna. Allra viktigast var att skolan verkligen satsar på att ge eleverna kunskaper, att det finns en bra kamratanda och att skolan tar väl hand om alla elever.

Pettersbergsskolan är en högstadieskola i Trollhättan, som tar emot knappt 500 elever från fem mellanstadieskolor i kommunen. Enligt uppgift från skolledningen begärde sex sju elever inför höstterminen 1993 att placeras vid en annan skola än Pettersbergsskolan. Någon skyldighet att ange skälen för val av skola finns inte, men i dessa fall hade negativ gångbildning och som resultat handgemäng med invandrabarn i området varit anledning för några föräldrar att begära byte av skola. Ansökningarna bifölls.

Rätten att välja skola och berörda fall i Trollhättan innebär knappast någon risk för ghettobildning men understryker vikten av information och opinionsbildning i frågor som rör de grundläggande värdena i vårt samhälle.

Jag ser också med viss oro på effekterna av det alltmer segregerade boendet, vilket märks framför allt i det offentliga skolväsendet. Det finns anledning att noga följa hur kommuner och skolor lever upp till skollagens och läroplanernas krav på en likvärdig utbildning för alla barn. Jag följer utvecklingen bl.a. genom Skolverkets utvärderingar och är inte främmande för att särskilda insatser kan behöva göras.

Anf. 90 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. För mig och Vänsterpartiet är skolan och utbildningspolitiken ett viktigt instrument eller verktyg för att åstadkomma jämlikhet i samhället mellan könen och för att utjämna skillnader mellan barn från olika socialgrupper. Kort sagt: Vi kräver en likvärdig skola. Föräldrar och elever skall känna trygghet, när de på olika sätt deltar i skolarbetet. Den tryggheten kan inte garanteras i ett segregerat skolsystem.

Det ligger ett demokratiskt värde i en jämlik och solidarisk skola, vill jag hävda. Men nu har vi på senare tid fått en rad signaler om att det inte står riktigt rätt till ute i en del skolor. Trollhättan, som jag har tagit upp i min fråga, tjänar bara såsom ett exempel. Det finns exempel på skolor som jag måste säga är aparta i förhållande till samhällets grundläggande värderingar och som förnekar utvecklingsteorier och t.o.m. ifrågasätter demokratiska system och arbetssätt. Det finns segregering mellan skolor i grannskap. Det finns segregering inom skolan, vilket statsrådet också pekar på. Det kan kosta tusentals kronor per termin att gå i en viss skola. Det finns skolor som har införts på aktiemarknaden. Även andra rapporter är oroande. Det finns exempel på våldsövergrepp.

Nu säger statsrådet att hon är beredd att göra särskilda insatser på skolans område. Då ber jag att statsrådet ger exempel på vilka konkreta åtgärder som hon ämnar vidta.

Anf. 91 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Låt mig först bara ta det fall som Björn Samuelson har tagit upp. Efter att ha satt mig in i frågan om Trollhättan, har jag uppfattat att Eko-inslaget, som frågan ju byggde på, delvis var missvisande. Det är uppenbart att det bland barn i detta område har förekommit gångbildningar och lekar som har lett till svårigheter bl.a. för invandrabarn. Detta är inte något ovanligt. Vi känner till dessa tendenser till främlingsfientlighet. Det är med anledning härav som jag säger att jag noga följer utvecklingen. Det

kan inte accepteras att vi får ett samhälle, där en så grundläggande rättighet och värdering som andra människors lika värde inte fungerar.

Vilken typ av åtgärder kan jag då tänka mig? Framför allt arbetar vi på departementet just nu med att studera invandrarrika områden. Där finns skolor där segregeringen är som allra tydligast. Det kan finnas en rad olika saker som behöver göras. Jag är dock inte i dag beredd att ge exakta besked. Jag är allvarligt bekymrad över att invandrarbarn inte lär sig svenska därför att de inte har svenska kamrater.

Från vänsterhåll vill man gärna dra väldigt stora växlar på valfriheten och hävda att den är orsaken till problemen. Så är inte fallet. Att välja skola är en viktig sak, men segregeringen och därmed sammanhängande problem har vi haft även tidigare. De förvärras faktiskt inte av reformerna utan av andra attityder i samhället. Där tror jag att vi gemensamt kan agera.

Anf. 92 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Det är säkert så att vi kan finna vissa gemensamma arbetsfält och jobba tillsammans för att stävja misshälligheter ute i skolorna, osv. Men det är klart att när frågan om att kunna gå i en skola eller inte har blivit en ekonomisk fråga, påverkas naturligtvis urvalet av elever. Det är ostridigt så.

Utbildningsutskottet arrangerade en offentlig utskottsutfrågning i förra veckan. Det framgick då att skolan har i dag mindre resurser till stödundervisning. Även sådana frågor måste ses över. Undervisningen behövs för att hjälpa dessa elever att komma i "fas" med de andra eleverna.

Naturligtvis kan inte skolan självt lösa alla problem. Det handlar om bostadspolitik och arbetslöshet. Vi lever i en svår tid ekonomiskt sett. Men både riksdagen och regeringen måste vara beredda att sätta in alla de åtgärder som är möjliga för att se till att människor som är unga i dag kan mötas i samhället.

Anf. 93 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Vi kan vara överens om att vi måste skapa en gemenskap i samhället mellan människor av alla sorter – om man får uttrycka sig så.

Frågan om valmöjligheten kommer tillbaka i debatten. De reformer som regeringen har genomfört har minskat de ekonomiska skillnaderna, inte ökat dem. Det är i dag billigare att välja en alternativ skola än att välja ett kommunalt dagis. Jag tycker att detta säger en hel del.

Just på grund av segregeringen är det ibland en möjlighet för bl.a. invandrarföräldrarna att kunna välja en annan kommunal skola för att deras barn skall få mer kontakt med svenska barn. Det kan vara bra. Vi skall titta på dessa frågor och följa upp dem. Vi skall våga agera när det finns tendenser till att skolorna inte arbetar tillräckligt aktivt med värderingsfrågorna och se till att skapa en attityd som är sund.

Jag vill dock säga några ord om den undersökning som har gjorts om föräldrarnas inställning. En av de viktigaste aspekterna på en bra skola som har framkommit från föräldrarnas sida är att skolan vinnlägger sig om att hjälpa elever som har problem av olika slag. Det finns en väldigt solidaritet hos föräldrarna. Det vill jag framhålla.

Anf. 94 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! När vi ser att det uppträder segregering inom det allmänna skolväsendet måste det ringa en varningsklocka hos oss ansvariga utbildningspolitiker. Då får vi söka olika vägar och se till att vi inte fattar politiska beslut som innebär att unga människor inte möts i samhället.

Det var ett intressant program om Västerås på TV häromkvällen. Där återspeglades det främlingsskap som unga människor i samma ålder kände inför varandra. Jag tror att ett främjande av ytterligare utveckling av skolor som kan verka verklighetsfrämmande i sina värderingar osv. inte kommer att vara till gagn för människor som vill mötas.

Anf. 95 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Skillnaden består i att Björn Samuelson egentligen tycker att det var bättre förr. Men faktum var att när kommunen hänvisade eleverna till skolan som låg närmast permanentades problemen med segregationen.

Vi har nu öppnat för ett utbyte. Det är klart att skolor som profilerar sig – t.ex. en musikskola – lockar till sig elever med olika typer av bakgrund. Det är inte nödvändigtvis de som bor närmast som går i den skolan.

Det är inte lätt att lösa upp dessa inbyggda samhällsproblem. Men – för det första – man skall inte dra för långtgående slutsatser av enskilda incidenter. För det andra gäller detta generellt i skolväsendet. Där är Björn Samuelson och jag överens om att vi skall arbeta för att minska och helst stävja de negativa tendenser till segregering som finns.

Anf. 96 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Beatrice Ask och jag är inte överens i hur man skall se på frågan om profilering och individualisering. Jag hävdar att man inte behöver en särskild skola utanför det allmänna skolväsendet för att det skall bli en profilering. Det sker varje dag. Det skall ske inne i klassrummet – nästan var fyrtionde minut.

Det är klart att skolan inte är opåverkad av utvecklingen i övrigt. Naturligtvis är det så. Det blir återverkningar på skolan när man går mot allt större klasskillnader i ett samhälle, där en del får jobb och andra aldrig har några utsikter till att få arbete – där de aldrig kan känna delaktighet i samhället. Detta kommer att visa sig snart.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1993/94:37 om kontroll av att skolor följer läroplaner

Anf. 97 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat vilka åtgärder regeringen vidtagit för att kontrollera att de skolor som får kommunala medel följer en godtagbar läroplan. Bakgrunden är ett reportage om Joshua-skolan i Gamleby i tv-programmet "Kalla fakta".

Skolverket beslöt så sent som i maj 1993 att godkänna Joshua-skolan som

fristående grundskola fr.o.m. läsåret 1993/94. Enligt ansökningsen skulle skolan i huvudsak följa grundskolans läroplan (Lgr 80). Undervisning i ämnet kristendomskunskap skulle ges under två veckotimmar inom de samhällsorienterande ämnena.

Enligt bestämmelser i 9 kap. skollagen kan Skolverket godkänna en fristående skola för vanlig skolplikt om skolans utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan förmedlar. Även i övrigt skall utbildningen svara mot grundskolans allmänna mål.

Den fristående skolans verksamhet skall omfattas av det svenska samhällets grundläggande värderingar. De riktlinjer för fostran och utveckling som anges i de övergripande målen för grundskolan gäller också för fristående skolor. De skall verka för jämställdhet mellan män och kvinnor, och skolan får inte använda aga eller andra lagstridiga uppfostringsmetoder.

Undervisningen i en fristående skola skall vara allsidig och saklig, även om verksamheten får präglas av olika åskådningar och värderingar.

En fristående skola får jämka timplanen och får ge undervisning i andra ämnen än de som finns i grundskolan. Huvudsaken är att eleverna som slutresultat av undervisningen får i stort sett samma kunskaper och färdigheter som de skulle ha fått i en vanlig grundskola.

De fristående skolorna står under tillsyn av Skolverket. De är också skyldiga att delta i den uppföljning och utvärdering som Skolverket genomför.

Tillsynen, som utövas av Skolverkets fältorganisation, är av övergripande karaktär. Den avser huvudsakligen den egentliga utbildningsverksamheten. Tillsynen omfattar bl.a. granskning av om en fristående skola alltså uppfyller de krav som ställts vid godkännandet. Den inriktas också på kontroll av att skolorna fullgör sina författningsskyldigheter. På förekommen anledning kan Skolverket genom sin fältorganisation också företa inspektioner. En anledning till en sådan inspektion kan vara att det en gång givna godkännandet satts i fråga genom t.ex. formell anmälan eller uppgifter i massmedier.

Eftersom Joshua-skolan godkänts som fristående skola fr.o.m. läsåret 1993/94, kommer Skolverket – enligt den praxis som Skolverket upparbetat – att första gången utöva reguljär tillsyn över skolan nästa läsår, dvs. läsåret 1994/95.

Om en fristående skola inte längre uppfyller kraven för godkännande och bristerna inte avhjälps, kan Skolverket återkalla godkännandet. Detsamma gäller om skolan vägrar att delta i uppföljning och utvärdering.

Regeringen har alltså genom skollagen gett Skolverket rätten att kontrollera att de bestämmelser som gäller efterlevs.

Tillsyn, uppföljning och kvalitetskontroll av skolor – oavsett dessas äganform eller inriktning – är fortfarande en relativt ny företeelse i Sverige. Därför pågår det nu också ett intensivt arbete inom Skolverket för att utveckla metoder och kriterier för verksamheten. Det arbetet är svårt, grannläga och mycket viktigt. Regeringen fäster stor vikt vid det, vilket vi också i olika sammanhang har framhållit.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 98 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag skall be att få tacka för det utförliga svaret.

Jag tycker att det är bra att vi får en klar redovisning av vad som gäller. Jag tror att det var många som reagerade på inslaget i "Kalla fakta" – precis som jag gjorde. Därför välkomnar jag verkligen ett svar av detta slag och att regeringen verkligen tar dessa frågor på allvar.

Jag är inte emot friskolor på något sätt. Tvärtom! Men jag tycker att det är viktigt att dessa skolor sköts på ett riktigt sätt, så att de inte förfelar hela syftet med friskolor. Därför är det viktigt att friskolor respekterar och följer de grundläggande värderingarna om demokrati, religionsfrihet, respekt för mänskliga rättigheter och objektivitet. Det fanns i inslaget om Joshua-skolan saker som gjorde att jag fick uppfattningen att man i den skolan inte riktigt tillämpar de värderingarna. Det är dock klart att man inte helt kan avgöra det bara genom att se på TV-inslag, och därför är det viktigt att Skolverket verkligen gör en extra tillsyn.

Av svaret framgår att den omständigheten att detta har uppmärksammats i massmedierna kan ge en impuls till Skolverket att göra en kontroll utöver den reguljära tillsynen. Jag tycker dock att det är litet långt till läsåret 1994/95, och det vore bra om Skolverket kunde genomföra denna kontroll tidigare än så. Jag undrar om statsrådet har fått någon reaktion som tyder på att en sådan tidigare kontroll kommer att göras.

Jag tycker också att det är märkligt att vi inte har metoder för uppföljning av skolans verksamhet och att någon sådan inte har gjorts tidigare. Det är ju mycket viktigt för allas vår framtid hur skolverksamheten sköts.

Anf. 99 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag tycker att några saker är väsentliga. För det första har regeringen skärpt kraven för godkännande av fristående skolor. Jag vill påstå att vi i dag är noggrannare med öppenheten och planeringen av verksamheten. Vi kontrollerar bl.a. att dessa skolor har utbildade lärare, vilket kanske inte skedde lika noggrant tidigare.

För det andra vill jag ta upp resonemanget om objektivitet och allsidighet. En skola behöver inte – inte ens en kommunal skola – vara objektiv, men den undervisning som eleverna får skall vara allsidig. Man måste alltså ge frågorna en belysning från olika håll. När man agerar som lärare i klassrummet – det skulle gälla också om vi själva var lärare – präglas undervisningen ibland av ens egen uppfattning. Men det är en skyldighet för skolan att se till att eleverna får en fråga belyst i mer än en vinkel.

I den skola som vi diskuterar här har man mer av undervisning i kristendom, men man har också undervisning i religionskunskap, dvs. om andra religioner, vilket är väsentligt.

Jag delar uppfattningen att det är märkligt att vi är ganska nya på området utvärdering och uppföljning, men tyvärr har det under lång tid inte funnits intresse från Socialdemokraterna för att ägna sig åt den sidan av skolverksamheten. Det pågår nu ett intensivt arbete om detta.

Vi har också ett verktyg att tillgripa när en utvärdering visar att en fristående skola inte fungerar. Vi kan då dra tillbaka skolans tillstånd och stänga

den. Vi har inte motsvarande verktyg eller praxis för vad som skall göras när det gäller offentliga skolor.

Vad gäller Joshua-skolan har jag varit i kontakt med Skolverket och med den region som ansvarar för den skolan. Det har gjorts ett ordentligt arbete inför godkännandet av skolan, och man har inte bedömt att det nu behövs en extra tillsyn. Man vill att skolan skall få en rimlig chans att komma i gång. Man har också hävdats att TV-inslaget är mycket kort och kanske inte belyser hela verksamheten. Det verkar som om man ganska väl vet hur skolan fungerar, och jag har utgått från att man har givit rätt signal. Man har också ställt sig frågor med anledning av TV-programmet.

Anf. 100 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Man kan ställa sig frågan vad objektivitet är, och det är inte så helt klart. I den ingår dock att man skall belysa saker från olika håll, och jag fick av TV-programmet intrycket att man på Joshua-skolan anser att man besitter den enda sanningen. Jag reagerar mot att man kan göra anspråk på det – att det inte är politikerna som bestämmer i vårt samhälle, utan att avgörandena sker högre upp, så att säga.

Men jag skall inte gå in på detta. Det är Skolverkets uppgift att på ett sakligt sätt göra en bedömning. Jag beklagar dock att man inte vill göra någon extra tillsyn förrän 1994/95. Jag tackar ändå för svaret och för att regeringen verkligen tar kontrollen av skolor på allvar, både av kommunala skolor och av friskolor.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1993/94:11 om åtgärder för att förhindra rymning från sluten psykiatrisk vård

Anf. 101 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Göthe Knutson har frågat socialministern om vilka åtgärder han har för avsikt att vidta med anledning av rymningen från Sidsjöns sjukhus i mitten av september. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Jag skulle inledningsvis vilja erinra om att skyddet för samhället särskilt har beaktats i den nya psykiatrilagstiftning som gäller sedan den 1 januari 1992. Tingsrätten (i första instans) kan nämligen besluta om särskild utskrivningsprövning när den dömer någon till rättspsykiatrisk vård, om den bedömer att det finns risk för att den dömda återigen kan komma att begå något allvarligt brott. I sådana fall är det länsrätten som bestämmer om vården skall upphöra eller om patienten skall få vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Vidare har åklagaren möjlighet att överklaga länsrättens beslut.

Vid rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning är det enligt bestämmelserna chefsöverläkaren vid vårdinrättningen som fattar beslut om patienten skall få lov att på egen hand vistas inom vårdinrättningens område men utanför sin vårdavdelning. Det är enligt min mening utomordentligt väsentligt att man i varje enskilt fall noga prövar om detta är lämpligt.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Jag har blivit informerad om att Socialstyrelsen planerar att genomföra en inspektion vid Sidsjöns sjukhus för att klarlägga förhållandena kring den aktuella rymningen. Inspektionen kommer att genomföras i samverkan med Justitieombudsmannen. Om det vid inspektionen eller på annat sätt framkommer att det krävs författningsändringar för att t.ex. öka säkerheten vid rättspsykiatrisk vård, kommer jag självfallet att ta de initiativ som behövs.

Jag vill också påminna om att regeringen i april 1992 gav Socialstyrelsen i uppdrag att utvärdera tillämpningen av den nya lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård m.m. Styrelsen skall inom ramen för sitt uppdrag bl.a. särskilt analysera skyddet för samhället.

Göthe Knutson tar även upp stödpersonsfunktionen i sin fråga. Jag vill därför nämna att utformningen och konsekvenserna av systemet med stödperson också skall analyseras enligt det uppdrag som givits. Socialstyrelsens utvärdering skall redovisas till regeringen i mitten av december, dvs. om ett par månader. När uppdraget är avrapporterat kommer det att finnas ytterligare underlag för att ta ställning till vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att förbättra den psykiatriska tvångsvården.

Anf. 102 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för detta som jag tycker utförliga svar, som såvitt jag förstår också innehåller en nyhet, och en bra sådan, nämligen att Socialstyrelsen planerar att genomföra en inspektion vid Sidsjöns sjukhus för att klarlägga förhållandena omkring den aktuella rymningen.

Den rymning som jag i min fråga till sjukvårdsministern har tagit upp gäller en rymning av en för styckmord dömd person. Det visade sig att denne t.o.m. hade egen bil och nyckel till den. Han kunde bara promenera ut från sjukhuset, där han skulle vara i sluten psykiatrisk vård efter sina missgärningar, och åka i väg.

Den läkare som såvitt jag förstår borde vara den ansvarige sade att det här är förskräckligt – mannen kommer att mörda igen. Vi vanliga människor frågar oss varför man har en sådan person på fri fot. Hur kan det komma sig att det är så släpphänt? Det är ju det rätta ordet. Vi erinrar oss också som politiker att vi flera gånger har behandlat propositioner i kammaren med förslag till ändringar syftande till att skydda allmänheten. Allmänheten blir mycket utsatt i ett sådant här fall, och polisen får mycket merarbete.

Nu slutade det lyckligt den här gången. Vederbörande togs om hand, för övrigt i Norge, och är nu tillbaka på sjukhuset. Men man frågar sig: För hur länge?

Statsrådet kommer att ta initiativ till att förbättra reglerna, om det skulle visa sig krävas. Kan vi utgå från att sådana åtgärder blir snabbt vidtagna från Socialstyrelsens sida? December har angivits som en tidpunkt.

Anf. 103 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det stämmer att den rapport som vi begärde för cirka ett och ett halvt år sedan skall redovisas vid utgången av år 1993, dvs. om ett par månader. Det kommer då alltså att finnas ett underlag som jag, Göthe Knutson och andra som är intresserade kan ta del av.

Jag vill samtidigt utan att gå in på detaljer i vad som förevarit i ärendet,

men eftersom Göthe Knutson snuddade vid frågan, säga att om en ansvarig läkare gör den bedömningen att patienten kommer att mörda igen och släpper ut vederbörande på fri fot, är det självfallet på tok. Men jag hoppas att det inte är fullt så illa.

Prot. 1993/94:5
12 oktober 1993

Svar på frågor

Anf. 104 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Tack för de synpunkterna. Jag hoppas detsamma. Det gällde för all del ett citat från en tidning. Dess värre tror jag att det stämmer.

Statsrådet tar välvilligt upp detta med stödfunktionen. Det är dock just den funktionen som en ansvarig läkare påstått vara skulden i detta speciella fall. Men rent allmänt gäller ju att vi genom riksdagens beslut har satt in en särskild funktion i form av en stödperson. En läkare säger i ett fall, och kanske gäller det flera fall, att det faktum att det skall finnas en stödperson är det som orsakat att det blivit så här.

Avslutningsvis vill jag ta tillfället i akt och påminna sjukvårdsministern om denna detalj, som tydligen är väldigt väsentlig. Den åberopas ju nu som skäl för att det har gått snett.

Anf. 105 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Min bild av den nya lagstiftningen är, som jag antyder i mitt svar, att den i de här delarna har haft som syfte att öka samhällsskyddet, dvs. egentligen skyddet av allmänheten. Jag tror också att man har åstadkommit en sådan förbättring. Men det vet vi inte mera i detalj förrän kanske i slutet av året.

Med anledning av Göthe Knutsons senaste inlägg vill jag säga att det också är min bild att tankegången bakom lagstiftningen är att dömda personer skall ha rätt till en stödperson. Det tror jag i grunden är en korrekt tankegång. Men det är möjligt att det blir fel ibland.

Anf. 106 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag är synnerligen tillfreds med statsrådets svar. Jag tycker att det säger oss – och jag avser då inte i första hand mig själv som här ställer en enkel fråga utan allmänheten – att denna regering genom Bo Könberg nu kommer att ta itu med det här. Socialstyrelsen lägger fram sin rapport, och regeringen kommer att se till att de ändringar snabbt företas som – dess värre, eller kanske dess bättre – är av nöden.

Anf. 107 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Slutsatserna kommer vi förstås att dra när vi har läst utredningen. Jag vill därför inte förutskicka något resultat i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 108 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Rolf L Nilson har frågat mig om regeringen kommer att modifiera inkomstreglerna så att det blir möjligt även för förtidspensionerade att delta i ideellt arbete.

Fr.o.m. den 1 juli i år finns det fyra nivåer i förtidspensioneringen, så att pensionen nu kan beviljas som hel, tre kvarts, halv eller en fjärdedels förmån. Tidigare kunde förtidspension beviljas som hel, två tredjedels eller halv förmån. De nya reglerna innebär bl.a. en bättre överensstämmelse mellan sjukpenningförsäkringen och förtidspensioneringen.

Syftet med denna reform var att åstadkomma en större flexibilitet inom förtidspensioneringen. Frågan om fyra ersättningsnivåer inom förtidspensioneringen har utretts av Rehabiliteringsberedningen, som förordade en sådan lösning. Den övervägande majoriteten av remissinstanserna var positiva till förslaget. Fyra ersättningsnivåer i förtidspensioneringen ger bättre möjligheter att bevilja förtidspension på en nivå som faktiskt överensstämmer med den försäkrades nedsättning av arbetsförmågan. Härigenom kan också på sikt flera människor bibehålla kontakten med arbetsmarknaden.

Enligt de tidigare reglerna kunde hel förtidspension beviljas om arbetsförmågan var nedsatt i sådan grad att intet eller endast en ringa del därav återstod. Detta har i praxis inneburit att hel förtidspension kunde beviljas om restarbetsförmågan hos den försäkrade inte översteg en sjättedel. De nya reglerna innebär att samma krav på nedsatt arbetsförmåga ställs inom sjukförsäkringen och förtidspensioneringen och därmed att hel förmån i princip förutsätter att ingen restarbetsförmåga finns. Vidare har den tidigare nivån om två tredjedels förtidspension slopats, samtidigt som en ny nivå med tre fjärdedels pension införts för den vars restarbetsförmåga uppgår till minst en fjärdedel, dock ej till hälften.

För dem som beviljats förtidspension före den 1 juli 1993 gäller övergångsbestämmelser så att de tidigare villkoren fortsätter att tillämpas för beviljade förtidspensioner till dess att en omprövning eventuellt aktualiseras.

Avgörande för om förtidspension beviljas är naturligtvis den försäkrades arbetsförmåga. I princip bedöms oavlönat arbete inte på något annat sätt än avlönat arbete. Så var fallet även enligt de tidigare reglerna. Tillämpningen av begreppet arbetsförmåga förutsätter dock ett nära samspel mellan medicinska och ekonomiska bedömningar.

Den skärpning av kravet på nedsättning av arbetsförmåga för hel förtidspension som gäller sedan den 1 juli 1993 minskar möjligheterna att förvärvsarbeta eller arbeta ideellt utan att förtidspensionen reduceras. Det är dock angeläget att alla kan delta i ideellt arbete, inte minst personer med funktionshinder. I den mån det visar sig att de nya reglerna lägger påtagliga hinder i vägen för funktionshindrade personers möjligheter att delta i ideellt arbete, finns det skäl att se över de nya reglerna. Regeringen avser därför att med uppmärksamhet följa erfarenheterna av de nya nivåerna inom förtidspensioneringen.

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet Könberg för svaret. Det utgör till stor del en beskrivning av hur systemet fungerar och av intentionerna bakom systemet. Det finns egentligen ingen anledning att göra några invändningar mot detta. Det är bra om vi har ett flexibelt system som kan anpassas efter individen. Det är också bra att man strävar efter att kontakten mellan den förtidspensionerade och det normala arbetslivet så långt som möjligt bibehålls.

Det jag har tagit upp, och detta har uppmärksamats av enskilda individer, försäkringskassan och massmedierna, är det som framstår som avigsidor av den skärpning av kraven på hel förtidspension som införts med det nya systemet. Det handlar om personer med hel förtidspension som bedriver ideellt arbete, ett arbete som är viktigt för individen. Det är ett sätt för dessa människor att bibehålla sin sociala kompetens och att göra något meningsfullt för egen del. Men det är också ett viktigt bidrag för föreningslivet.

Som statsrådet nämnde rör detta handikapporganisationer, s.k. R-förbund och kamratföreningar, som på små orter ofta är helt beroende av frivilliga insatser. Vidare rör det sig om nivån för den ekonomiska ersättningen – vi har ju tidigare talat om oavlönade arbetsinsatser. Man kan diskutera nivån. Men det är oroväckande med de signaler som kommer om att förtidspensionärer som t.ex. har tagit på sig politiska förtroendeuppdrag överväger, eller känner sig tvingade, att lämna dessa därför att det slår negativt för dem.

Jag skulle vilja veta vad som krävs för att statsrådet Könberg och regeringen skall vara beredda att göra förändringar avseende de här reglerna.

Anf. 110 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Rolf L Nilson och jag är överens om en hel del saker. Vi är överens om att det är bra med flexibilitet och om att förtidspensioneringen bör utformas på ett sådant sätt att kontakterna med arbetsmarknaden underlättas.

Vad vi nu resonerar om är tillämpningen av de nya reglerna från den 1 juli i år. Det finns förstås flera problem när det gäller de här reglerna – och måste förmodligen finnas, oavsett försäkringssystemens utformning – i ett system där det handlar om att avgöra om en persons arbetsförmåga så att säga är helt borta eller inte.

Det är klart att det är lättare att avgöra den frågan om det finns ett yrkesarbete eller extrainkomster av något slag – exempelvis, som Rolf L Nilson nämner, politiska uppdrag. Det finns några tidningsuppgifter i det sammanhanget som nått även mig. Trots allt är det viktigt att understryka att det blir litet konstigt om en person har förtidspension från samhället därför att vederbörande inte har någon arbetsförmåga längre och dessutom har betydande extrainkomster från en verksamhet, oavsett vilken typ av verksamhet det är fråga om.

Naturligtvis vill ingen av oss att människors möjligheter att delta i politiskt arbete i samhället skall minska. Men det finns en problematisk gränsdragning i det avseendet.

Vad gäller ideellt arbete vill jag säga följande. Även om det, som jag säger

i svaret, i princip gäller samma sak – för att spetsa till det hela kunde det ju gälla en person som så att säga av kroppsliga skäl fått förtidspension men som ägnar hela dagarna åt att ideellt bryta sten – är det klart att försäkringskassan skulle aktualisera frågan om man har gjort rätt när man bedömt att vederbörande har helt nedsatt arbetsförmåga.

Så till Rolf L Nilsons avslutande fråga om vad som krävs. Jag vill inte precisera mig mer än jag gjort i svaret. Vi följer alltså den här frågan under hösten och avvaktar rapporter som kan komma. Om man från försäkringskassans sida i gott nit ser till att det finns en god arbetslinje inom socialförsäkringssystemet och då går längre än vad jag tror att riksdagen avsett, återkommer jag i frågan.

Anf. 111 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Det som bekymrar mig i det här sammanhanget är att det i många fall handlar om sköra människor, som reagerar starkt på signaler från samhället som visar på att man inte förstår deras situation och att man behandlar de här människorna hårt och på ett från deras synpunkt orättvist sätt.

Det är alltså oerhört viktigt att de som handlägger dessa frågor är mycket känsliga för individerna och behandlar detta i enlighet med de intentioner som statsrådet Könberg här uttryckte.

Jag tror att det är mycket viktigt, eftersom det har kommit signaler om oklarheter även från försäkringskassorna när det gäller tillämpningen och inte bara från berörda pensionärer. Det är viktigt att regeringen gör tydliga markeringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1993/94:18 till jordbruksutskottet
1993/94:21 till konstitutionsutskottet
1993/94:22 till lagutskottet
1993/94:23 till utrikesutskottet
1993/94:26 till justitieutskottet
1993/94:43 och 49 till lagutskottet

Skrivelse
1993/94:61 till näringsutskottet

Motionerna
1993/94:So1–So6 till socialutskottet
1993/94:Fö1 och Fö2 till försvarsutskottet
1993/94:A1–A5 till arbetsmarknadsutskottet

Anmälades och bordlades

Propositionerna

1993/94:27 Ändringar i fastighetsbildningslagen

1993/94:32 Skydd för landskapsinformation

1993/94:33 Lagändringar med anledning av att den nya myndigheten Försvarsmakten inrättas

1993/94:52 Skärpta åtgärder mot människosmuggling

1993/94:56 Sänkt tulltillägg m.m.

1993/94:57 Vårdnadshavares skadeståndsansvar

Skrivelse

1993/94:13 Redovisning av Allmänna pensionsfondens verksamhet år 1992

Motionerna

med anledning av prop. 1992/93:220 En ny läroplan och ett nytt betygssystem för grundskolan, sameskolan, specialskolan och den obligatoriska särskolan

1993/94:Ub1 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)

1993/94:Ub2 av Charlotte Branting (fp)

1993/94:Ub3 av Ingela Mårtensson och Kenth Skårvik (fp)

1993/94:Ub4 av Stina Gustavsson och Rosa Östh (c)

1993/94:Ub5 av Stina Gustavsson och Marianne Andersson (c)

1993/94:Ub6 av Inger René (m)

1993/94:Ub7 av Kent Olsson (m)

1993/94:Ub8 av Marianne Carlström m.fl. (s)

1993/94:Ub9 av Karin Starrin (c)

1993/94:Ub10 av Ulla Tillander och Stina Eliasson (c)

1993/94:Ub11 av Kristina Svensson och Margareta Winberg (s)

1993/94:Ub12 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1993/94:Ub13 av Marianne Carlström m.fl. (s)

1993/94:Ub14 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)

1993/94:Ub15 av Elver Jonsson och Isa Halvarsson (fp)

1993/94:Ub16 av Christina Linderholm (c)

1993/94:Ub17 av Berndt Ekholm m.fl. (s)

1993/94:Ub18 av Birthe Sörestedt och Bo Bernhardsson (s)

1993/94:Ub19 av Margareta Israelsson m.fl. (s,fp,c,kds,v,-)

1993/94:Ub20 av Ulla Pettersson m.fl. (s)

1993/94:Ub21 av Stina Gustavsson och Christina Linderholm (c)

1993/94:Ub22 av Olle Schmidt (fp)

1993/94:Ub23 av Ingela Mårtensson (fp)

1993/94:Ub24 av Margareta Viklund (kds)

1993/94:Ub25 av Åke Carnerö (kds)

1993/94:Ub26 av Åke Carnerö m.fl. (kds)

1993/94:Ub27 av Fanny Rizell och Åke Carnerö (kds)

1993/94:Ub28 av Fanny Rizell och Harry Staaf (kds)

1993/94:Ub29 av Karin Pilsäter (fp)

1993/94:Ub30 av Barbro Westerholm (fp)
1993/94:Ub31 av Karin Pilsäter (fp)
1993/94:Ub32 av Siw Persson (fp)
1993/94:Ub33 av Ulf Björklund och Alwa Wennerlund (kds)
1993/94:Ub34 av Rose-Marie Frebran och Harry Staaf (kds)
1993/94:Ub35 av Harry Staaf (kds)
1993/94:Ub36 av Håkan Holmberg m.fl. (fp,s,m)

med anledning av prop. 1993/94:250 En ny läroplan och ett nytt betygssystem för gymnasieskolan, komvux, gymnasiesärskolan och särvox
1993/94:Ub37 av Stina Gustavsson och Marianne Andersson (c)
1993/94:Ub38 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)
1993/94:Ub39 av Inga Berggren m.fl. (m)
1993/94:Ub40 av Inger René (m)
1993/94:Ub41 av Kent Olsson (m)
1993/94:Ub42 av Karin Starrin (c)
1993/94:Ub43 av Gudrun Schyman m.fl. (v)
1993/94:Ub44 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)
1993/94:Ub45 av Margareta Viklund (kds)
1993/94:Ub46 av Rose-Marie Frebran och Harry Staaf (kds)
1993/94:Ub47 av Håkan Holmberg m.fl. (fp,s,m)

29 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 7 oktober

1993/94:10 av *Sverre Palm* (s) till statsrådet Bo Lundgren om åtgärder mot införsel av narkotika i ett EG-perspektiv:

Skatteutskottets utfrågning "Tullen i ett EG-perspektiv" lämnade en del frågor obesvarade.

Debatten om dessa har dock fortsatt under sommaren. Särskilt gäller det frågan om hur Sverige fortsättningsvis skall kunna bekämpa narkotikan.

Med hänvisning till vad jag anfört vill jag fråga statsrådet:

Vilka åtgärder föreslår regeringen för att Sverige även i ett EG-perspektiv effektivt skall kunna begränsa införsel av narkotika?

1993/94:11 av *Hans Göran Franck* (s) till statsrådet Reidunn Laurén om offentlighetsprincipen och EG:

I EG:s ministerkommitté och i EG-kommissionen är sekretessen och hemligheten i beslutsprocessen omfattande. Detsamma gäller de dokument som ligger till grund för besluten. Det fordras som regel särskilda beslut för offentlighet.

I de flesta EG-länder gäller också den regeln att alla handlingar är hemliga om inte ett särskilt beslut fattas om offentlighet.

Detta betyder att kontrollen och insynen i hög grad försvåras.

Nyligen meddelades från Bryssel att "EG backar om offentlighet. Nya förslag innebär möjlighet att hemlighålla röstsiffrorna i ministerrådet." (Svenska Dagbladet 1993-10-04)

Sverige har en helt annan beslutsprocess med ett parlament som högsta beslutande organ. Vi har också förhållandevis effektiva kontrollinstitutioner som KU, JO och riksdagens revisorer.

Vi har dessutom massmedia för vilka gäller en allmän offentlighetsprincip och meddelarfrihet. Detta är en omistlig del av det demokratiska systemet i Sverige.

I de flesta EG-länder gäller en annan princip. Den som läcker sekretessbelagda uppgifter drabbas av straff och sanktioner. Något anonymitetsskydd finns heller inte.

Den svenska regeringen har länge intagit en restriktiv attityd mot dem som oroar sig för hur det skall gå med den svenska offentlighetsprincipen vid ett EG-medlemskap. Man har skapat intrycket att frågan över huvud taget inte behöver tas upp i förhandlingarna. Vi skall, enligt regeringen, kunna behålla offentlighetsprincipen i stort sett intakt efter det att Sverige har blivit medlem i EG/EU, oavsett de beslut som fattas av EG.

Denna uppfattning är inte hållbar. Inför den massiva kritiken har statsrådet Reidunn Laurén förklarat att regeringen avser att i förhandlingarna inta en annan hållning som tillmötesgår kritiken; det kommer inte längre att räcka med en ensidig svensk deklaration om offentlighetsprincipens stora betydelse i det svenska samhället.

Regeringen har emellertid inte närmare preciserat vilken ståndpunkt den avser att inta, inte heller när den kommer att presenteras.

I anledning härav får jag fråga statsrådet Reidunn Laurén följande:

1. Kan regeringen närmare ange vad den svenska ståndpunkten går ut på vid EG-förhandlingarna?
2. När kommer regeringens ståndpunkt att presenteras i Bryssel?
3. Är regeringen beredd att kräva garantier för att den svenska offentlighetsprincipen respekteras vid ett EG/EU-medlemskap?

den 8 oktober

1993/94:12 av *Lars-Erik Lövdén* (s) till justitieministern om åtgärder mot brott:

Kriminalpolitiken

Brottsligheten fortsätter att öka, särskilt de grova brotten. Den ekonomiska brottsligheten har i dag nått en sådan omfattning att den hotar grundvalarna för en sund marknadsekonomi och det demokratiska samhällsskicket. Kriminalvården präglas av oro, överbeläggning och av ett utbredd missnöje bland personalen. Polisens resurser utnyttjas inte tillräckligt effektivt och verksamheten präglas i alltför hög grad av gamla metoder och efterbliven teknisk utrustning. Den permanenta och dramatiskt höga arbetslösheten och

avsaknaden av en genomtänkt brottsförebyggande strategi riskerar nu att kraftigt öka nyrekryteringen av brottslingar.

Den grova brottsligheten

Vi har upplevt en fullkomlig explosion av de grova rånen. Bank- och postrån där skjutvapen varit inblandade har ökat med över 50 % jämfört med medeltalet för åren 1989–1991. Brotten mot vapenlagen ökade med 68 %. Miss-handelsbrotten ökade med 12 %. Gatuvåldet ökar. Polisanmälda misshandelsfall där gärningsmannen är obekant med offret ökade med 10 % mellan åren 1991 och 1992. Ökningen fortsätter. Beräkningar visar att ökningen kan bli ca 14 % mellan 1991 och 1993.

Ekonomisk brottslighet

Den ekonomiska brottsligheten har nått en sådan omfattning att den hotar grundvalarna för en sund marknadsekonomi och det demokratiska samhällsskicket. Vissa beräkningar tyder på att den med bred marginal omfattar mer än 100 miljarder kronor per år. Inom vissa branscher har den normala konkurrensen helt satts ur spel. Ren maffiaverksamhet förekommer. Misstankar finns om en ökad koppling till internationell brottslighet.

Enligt uppgifter från Stockholmspolisens ekorotel har antalet anmälda fall av ekonomisk brottslighet ökat med ca 134 % 1991–1993, detta samtidigt som polisens resurser för att bekämpa ekobrottsligheten har minskat. Även den övriga rättsapparaten har känt av minskande eller oförändrade resurser samtidigt som ekobrottsligheten ökar.

I den särskilda enkät om momsbedrägerier och momskontroll som gjorts inom ramen för den granskning av den ekonomiska brottsligheten som riksdagens revisorer just nu genomför, redovisar man att det förekommer att skattemyndigheterna håller tillbaka sina anmälningar därför att man vet att polisen saknar utredningskapacitet. En sådan underlåtenhet är visserligen inte tillåten enligt lag, men har ändå förekommit i många län.

Enligt alla berörda myndigheter finns i dag också en stark tendens till att brottsligheten blir svårare – mera komplicerad, svårare att upptäcka och utreda och av allt att döma mer omfattande i pengar räknat.

Anstaltssituationen

Kriminalvårdsstyrelsen bedömer att det genomsnittliga antalet intagna i anstaltsorganisationen under den kommande treårsperioden, 1993/94–1995/96, kommer att öka med omkring 1 000. De nya reglerna om villkorlig frigivning ger en belägningsökning på omkring 600, varav merparten redan under budgetåret 1993/94. En fortlöpande belägningsökning till följd av att antalet långtidsdömda och strafftiderna ökar, en prognos på konsekvenserna av en ny rattfyllerilagstiftning samt vissa andra faktorer medför en ytterligare belägningsökning på omkring 400. Sammantaget innebär belägningsökningen att anstaltsorganisationen måste tillföras ytterligare över 1 400 platser, merparten slutna, för att platsutnyttjandet i genomsnitt inte skall överstiga den nivå (85 %) som regering och riksdag har förespråkats.

Vid häktena sker också en fortlöpande beläggingsökning, bl.a. beroende på att antalet häktningar och vistelsetider på häktena ökar. Kriminalvårdsstyrelsen bedömer att antalet platser vid häktena måste utökas relativt kraftigt under de närmaste åren, men pekar också på behovet av en översyn av formerna för straffprocessuella frihetsberövanden.

Polisverksamheten

Under den närmaste treårsperioden skall polisen spara 545 miljoner kronor. Det skall ske genom att grundutbildningen av poliser blir en vanlig studiemedelsfinansierad högskoleutbildning och att antalet polisdistrikt minskas.

Just nu pågår beredningen av dessa sparbeting ute i de olika polisdistrikten och länen. På många håll är man obenägen att vidta de åtgärder som behövs för att klara sparkraven. Nedläggning och sammanläggning av polisdistrikt är dock ofrånkomligt, om man skall kunna undvika att säga upp polismans-tjänster.

Den ökade internationaliseringen och ett svenskt närmande till den europeiska gemenskapen ställer krav på nya och utvecklade samarbets- och samverkansformer mellan polis och tull m.fl. För att studera dessa frågor föreslår bl.a. Rikspolisstyrelsen att en parlamentarisk kommission tillsätts.

Den internationella brottsligheten ökar. Den måste mötas med såväl personella resurser som effektiva arbetsmetoder. I detta perspektiv är det viktigt att skapa klarhet för framtiden om Rikspolisstyrelsens roll. Sverige måste ha en nationell kriminalpolis av hygglig storlek. Det är också angeläget att snarast pröva möjligheterna att bygga upp och använda s.k. förspansningsregister.

Mot ovanstående bakgrund vill jag fråga justitieministern:

Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta för att minska den grova brottsligheten?

Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta för att komma till rätta med det oprovocerade gatuvåldet?

Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta för att komma åt den ekonomiska brottsligheten?

Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta för att uppnå målet om 85 % beläggning vid våra kriminalvårdsanstalter? Kommer dubbelbeläggningen att fortsätta?

Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta för att åstadkomma en effektivare polisverksamhet i framtiden?

1993/94:13 av *Britta Sundin* (s) till socialministern om bostadsbidragen:

Bostadsbidragen utgör en viktig del av den svenska välfärdspolitiken. Bostadsbidragen har haft till målsättning att stärka de ekonomiskt svaga hushållen för att minska trångboddhet och för att ge möjlighet även för dessa familjer att efterfråga bostäder efter behov.

Hyreskostnaderna har under de senaste åren stigit i en rasande fart, och antalet bidragsberättigade har ökat, i takt med kostnadsökningar och ökad arbetslöshet.

I regeringsdeklarationen fastslogs att ett vårdnadsbidrag nu skall införas till den 1 juli nästa år. Arbetsgruppen för vårdnadsbidrag säger i sitt förslag till den tekniska utformningen att vårdnadsbidraget också kommer att påverka bostadsbidraget. Det kan innebära ett minskat bostadsbidrag på ända upp till 4 800 kr per år för en familj och ge negativa effekter för många familjer.

Av Boverkets anslagsframställan framgår det att bostadsbidragen redan i dag urholkas och täcker en allt mindre del av bostadskostnaden. Boverket har också undersökt hur bostadsbidraget för 1994, med det nya beräknings sättet, kommer att slå. Analysen visar att över hälften, 55 % av bidragshushållen, får en ytterligare försämring 1994, och det är hushåll med inkomster runt 100 000 kr per år som förlorar mest.

Med tanke på de ytterligare kostnadsökningar som kommer att drabba boendet, och med tanke på den arbetsmarknadssituation som råder, där någon minskning av arbetslösheten tyvärr inte kan väntas, är detta en oroande utveckling som drabbar familjer med små inkomster mycket hårt.

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att familjer med små inkomster skall kunna bo kvar eller, om de är trångbodda, skall kunna förbättra sitt boende?

Skall bostadsbidragen även i fortsättningen vara ett bostadspolitiskt instrument som främjar ett bra boende, eller kommer dessa undan för undan att omvandlas till ett allmänt konsumtionsstöd?

den 11 oktober

1993/94:14 av *Hans Göran Franck* (s) till kulturministern om asylrätt m.m.:

Efter den största flyktingströmmen sedan andra världskriget visar västländerna en tydlig tendens att införa allt fler restriktioner i lagar och praktisk tillämpning, bl.a. genom skärpta avvisningsbestämmelser och visumtvång.

I ex-Jugoslavien har 3,5 miljoner människor blivit hemlösa, tvångsförflyttade eller flytt till ett annat land. Majoriteten av de omkring 700 000 asylsökande har vägrats uppehållstillstånd i västländerna. Många av dem väntar ännu på att bli utvisade. Ett stort antal vistas illegalt i olika västländer.

Hundratusentals människor på flykt lever illegalt utan att registrera sig som asylsökande. En stor del av dem som vägrats uppehållstillstånd torde fortfarande bo kvar i väst- och centraleuropeiska länder då myndigheterna inte verkställt utvisningsbesluten eller inte kunnat göra det.

Det finns nästan dubbelt så många flyktingar i världen i dag, ca 19 miljoner, som för tio år sedan. Ca 20 miljoner människor har tvångsförflyttats eller själva flytt inom sina egna länder.

Trots många generösa flyktinginsatser i olika delar av världen bemöts allt oftare människor som söker asyl med misstänksamhet och fientlighet.

Den utmaning vi står inför är att finna lösningar som garanterar en human och deltagande inställning utan att skapa instabilitet och svåra konflikter. Första steget måste vara förståelse för de orsaker som driver människor att fly, att lämna sina hem. Enligt min mening flyr de främst därför att de tvingas till det, inte därför att de vill.

Långvariga flyktingproblem orsakas av regionala konflikter och auktoritära förtryckarregimer. Förföljelsen förvärras i många fall av fattigdom, miljöförstöring och befolkningstryck. Det är ingen slump att de flesta flyktingar och tvångsförflyttade personer finns i de fattigaste delarna av världen.

En stor del kan betecknas som flyktingar enligt 1951 års FN-konvention och tilläggsprotokollet från 1967. Den definition som avses är "välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning".

I Afrika ryms många fler inom den bredare definitionen från 1969 års OAU-konvention, vilken inkluderar "---varje människa som tvingats lämna sitt hemland, på grund av yttre aggression, ockupation, utländsk dominans eller händelser som allvarligt stört den allmänna ordningen i en del av eller hela landet ---".

FN:s flyktingkommissarie har framhållit tre traditionella lösningar på flyktingsituationer:

- 1) Frivilligt återvändande, vilket är den mest önskvärda lösningen, även om det kan dröja årtal innan förhållandena i hemlandet tillåter att flyktingarna tryggt kan återvända;
- 2) Lokal integration, som medger att flyktingarna stannar i asyllandet och
- 3) Omflyttning till tredje land, vilket oftast tillåts endast i begränsad omfattning.

På grund av de nära sambanden mellan politiska konflikter och ekonomiska och sociala problem är det ibland svårt att skilja på flyktingar och immigranter. Flyktingar flyr för att rädda sina liv, och immigranter flyttar för att förbättra sina levnadsvillkor. Skillnaden kan vara svår att urskilja, särskilt när människor flyr från länder där fattigdom är en direkt konsekvens av det politiska systemet, som innebär ett allmänt förtryck.

Det är därför lätt att förstå att OAU har breddat sin definition av en flykting. Detta innebär också att gränserna är öppnare för asylsökande i Afrika. Det är hög tid för det internationella samfundet att överväga vilka förändringar som kan införas i andra delar av världen.

Europa behöver en konvention om asylsökande som inte ryms inom ramen för Genèvekonventionen, men som behöver skydd. Europarådets parlamentarikerförsamling har sedan lång tid föreslagit att konkreta åtgärder vidtas.

Det behövs också en form för temporära uppehållstillstånd för skyddsbehövande i akuta massflyktsituationer. Men det gäller att finna en lösning som inte inkräktar på asylrätten.

Bland humanitära icke-statliga organisationer finns en stark och berättigad oro att olika mellanstatliga åtgärder för att skydda de yttre gränserna för EG och anslutna EFTA-länder får negativa effekter på tillämpningen av asylrätten.

Amnesty International har analyserat problemen i en rapport, "Europeisk harmonisering av asylpolitiken", november 1992. Man väddar till europeiska länder att anta en juridiskt bindande överenskommelse om ett minimum av normer och garantier för handläggningen av asylärenden. Amnesty befarar att utan en sådan överenskommelse kommer samarbetet mellan europeiska

regeringar att leda till allvarliga brister i skyddet av flyktingar och asylsökande i Europa.

Europaparlamentets senaste årliga rapport är i detta sammanhang av stort intresse. Allvarlig kritik riktas mot EG-regeringarnas nuvarande flyktingpolitik, som "gradvis har börjat reducera rättsskyddet och den sociala tryggheten för asylsökande".

EG-parlamentet, som dess värre saknar beslutanderätt, reagerar mot att "Europa utvecklas till en fästning mot medborgare från icke EG-länder som diskrimineras enligt de principer som EG:s normer baseras på".

EG-parlamentet anser att "handläggningen för att utreda asylansökningar till att börja med bör harmoniseras på basis av de regler om rättvis och humanitär behandling, som fastslås i 1951 års Genèvekonvention och som utvecklas vidare i de slutsatser som antagits av UNHCR:s styrelse och i en rekommendation från Europarådets ministerkommitté".

EG-parlamentet uppmanar medlemsstaterna att "garantera strikt tillämpning av dessa internationella överenskommelser och, framför allt, att stoppa alla avvikelser, missbruk och överträdelser vid handläggningen som följer efter den första asylansökan vid ankomsten till värdlandet; omedelbart återsändande av asylsökande och vägran att ge rättshjälp när sökande utfrågas första gången utgör olika brott mot mänskliga rättigheter enligt internationella överenskommelser".

Vidare kräver EG-parlamentet att Gemenskapen och medlemsstaterna antar en "internationell överenskommelse om miniminormer för rättvis och tillfredsställande asylhandläggning".

Enligt EG-parlamentet bör EG-kommissionen överväga om en överstatlig myndighet kan skapas för att på EG-nivå och i samarbete med UNHCR svara för att ge sin uppfattning före ett slutligt beslut om att avslå asylansökningar.

Det är nödvändigt att agera mer aktivt inte bara för att försvara asylrätten utan också för att förbättra internationella regler, nationella lagar och tillämpning. Det är brådskande att uppnå en europeisk överenskommelse, som fördelar ansvaret mer rättvist mellan länderna, för att skapa en säkrare och bättre tillvaro för flyende människor.

I anledning härav får jag ställa följande frågor till statsrådet Birgit Friggebo:

1. På vilket sätt vill regeringen internationellt och för Sveriges del verka för försvar av asylrätten liksom för en förbättring av denna och andra internationella regler på detta område?
2. Avser regeringen verka för att EG-parlamentets avgivna årsrapport läggs till grund för europeisk flyktingpolitik?
3. Avser regeringen verka för förändringar i linje med OAU:s flyktingkonvention?
4. På vilket sätt vill regeringen verka för en ny flyktingöverenskommelse och/eller konvention i Europa?
5. Avser regeringen att vidta någon åtgärd för en effektivisering av CAHAR:s verksamhet?
6. På vilket sätt vill regeringen stärka UNHCR:s verksamhet?

1993/94:15 av Bengt-Ola Rytting (s) till kulturministern om flyktingpolitiken:

Lagstiftning, praxis och attityder till flyktingarna har under senare tid skärpts på ett närmast otäckt sätt.

Ny demokrati fiskar i grumligen vatten i sin strävan efter makt.

Expressen slår sina tidigare bottenrekord med hästlängder för snöd vinnings skull.

Den socialdemokratiska partikongressen antar ett invandrapolitiskt program som utgår ifrån att få ner statens kostnader och inte ifrån medmännisklighet.

I medierna får vi dagligen ta del av upprörande utvisningsfall. "Tannos" från Iran får inte uppehållstillstånd trots att hennes man, vars barn hon skall föda i november, beviljats detta.

Familjen Sánchez Diaz kom till Sverige i januari 1991. Luis Enrique Sánchez fick fem kulor i kroppen i november 1989 på grund av sin aktivitet i det politiska partiet Unión Patriótico. Jag har själv sett hans sår. Han vägrades uppehållstillstånd i oktober 1992. Hans politiska aktivitet och mordförsöket på honom är dokumenterat. Det borde vara en självklarhet att han får stanna i Sverige.

Avslaget måste grunda sig på en felaktig bild av förhållandena i Colombia. Formellt är Colombia en demokrati, men i verkligheten riskerar var och en som är aktiv i "fel" parti eller fackligt aktiv att dödas.

Colombia är i dag ett samhälle genomsyrat av våld. Förutom det kriminella våld som präglar alla samhällen med stor fattigdom och stora klassklyftor utövas omfattande våld av:

Militär, polis och paramilitära grupper.

Narkotikakarteller.

Lejda gatubarnsmördare.

Gerillarörelser.

De uppföljningar som gjorts av MR-organisationer visar att mellan 1988 och 1991 registrerades 2 289 politiska mord, 6 263 förmodade politiska mord och 744 försvinnanden med politisk bakgrund.

1987 skrev överste Orlando Zafra Galvis: "Gerillan är bara ett bihang till de omstörtande krafterna och mindre viktig än man allmänt anser den vara. Det farligaste i en omstörtande verksamhet är det som de upproriska kallar det politiska och psykologiska kriget. Detta krig har till uppgift att ta över kontrollen av folket, att med extremistiska ideologier göra folk fanatiska, att bygga upp organisationer som åtar sig att manipulera massorna ---".

De revolutionära krafterna "börjar med en oidentifierbar infiltrationsprocess inom stat och samhälle. De bildar grupper inom fackföreningar, landsorganisationer, bland lärare och på universitet, inom massmedia, rättsapparaten ---". Den slutsatsen drogs 1988 av general Alvaro Valencia Tovar.

Statsterrorismens ansikte syns tydligt i de militära handböckerna:

"All den verksamhet som i längden gynnar fienden måste kontrolleras av

underrättelsetjänsten. Samhället måste försvara sig och därför måste speciella grupper sättas in för att kontrollera denna obehäpnade fiende”.

Man måste slå till mot ”de organisationer som tjänar som fiendens fasad” och ”den del av befolkningen som frivilligt eller inte stöder fienden”.

Överste Zafra rekommenderar i detta syfte ”förhör, husundersökningar, öppna och hemliga operationer”. Även tortyr accepteras som en laglig metod i detta ”smutsiga krig”. I en av den colombianska arméns handböcker återges den franske översten Roger Trinquier's åsikter om tortyren: ”Men det är viktigt att fången inte behandlas som en vanlig brottsling eller som en krigsfånge. Vad de styrkor som arresterat honom är ute efter är inte att bestraffa ett brott--- utan som i alla krig, att krossa fiendens armé eller att tvinga den att kapitulera. Fången skall utfrågas om sin organisation---. Under dessa förhör skall han inte vara biträdd av någon advokat. Om han lämnar de begärda upplysningarna skall förhöret omedelbart avslutas, om inte, måste specialister med vilka medel som helst försöka tvinga ur honom hemligheterna. Fången bör, som alla soldater, då konfronteras med det lidande och den säkra död han dittills kunnat undgå”.

Redan 1986 sade den dåvarande riksåklagaren Carlos Jiménez Gómez: ”I Colombia finns det inte bara en utan två grundlagar, den som säljs i bokhandlarna – en häftad upplaga avsedd för medborgarna – och en annan som efter hand tyst har smugit sig in i statens hjärta. Man vet inte när, hur eller vem som är reserverad för de väpnade styrkorna.”

I en rapport avlämnad av en undersökningsgrupp på uppdrag av EG-parlamentet konstateras att situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna är minst sagt bedrövlig i Colombia.

Avser invandrarministern att vidta några åtgärder så att personer, som bevisligen utsatts för attentat i sitt hemland, inte utvisas till ett sådant land?

1993/94:16 av *Jan Fransson* (s) till jordbruksministern om jaktarrendena:

Jakten i Sverige är folklig landsbygdskultur. Detta bekräftas nu senast i en relativt färsk undersökning om den svenske jägaren. Över hälften av jägarna bor i glesbygd. Jakten har fortfarande en stark anknytning till jord- och skogsbruk. Drygt 20 % hade sin sysselsättning inom denna bransch jämfört med riksgenomsnittet som bara är 3 %. 50 % av jägarna tjänar mindre än 13 500 kronor. Nästan 60 % av jägarna är icke-markägande.

Riksdagen har vid åtskilliga tillfällen uttalat att det är viktigt att denna folkliga tradition i den svenska jakten bevaras. Men vad händer nu när staten via Domän AB har gått i bräsch för helt oskäligen prishöjningar och kortsiktiga arrendevillkor? Priserna har i vissa fall mer än fördubblats och systemet med fällavgifter upphör. Det innebär en övergång till ett prissystem som inte tar hänsyn till den verkliga tillgången på vilt och vad som är förenligt med en god viltvård att beskatta.

Att låta ett kortsiktigt ekonomiskt marknadstänkande styra viltvården står enligt min mening i strid med de riktlinjer för en god jakt- och viltvård som riksdagen uttryckt genom 4 § i jaktlagen: ”I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jak-

ten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.”

Priset för arrende av jakt på statens marker har tidigare bildat en norm för vad som kan betraktas som en skälig prisnivå. Detta har varit ett allmänt accepterat synsätt eftersom jakt- och viltvården inte lämpar sig för ett ohämat marknadssystem.

Domäns nya prispolitik, från att vara normgivande för skäliga arrendepri- ser till att bli prispådrivande, innebär att andra stora markägare nu kommer att följa efter. Detta kommer ofelbart att leda till att endast ekonomiskt starka personer från Sverige och utlandet får möjlighet att jaga. Domäns hantering av jaktarrendepri- serna sätter hela den svenska jaktkulturen och dess karaktär av folklig landsbygdskultur på spel. Den har också väckt en storm av protester från jägare i hela landet. På den socialdemokratiska parti- kongressen kom detta till uttryck genom ett beslut att ge den socialdemokra- tiska riksdagsgruppen i uppdrag att motverka Domäns och kyrkans extrema höjningar av jaktarrendena.

Mot denna bakgrund vill jag fråga jordbruksministern om han är beredd att medverka till att priser och andra villkor för upplåtelser för jakt på statlig och annan allmänt ägd mark återigen blir normgivande för vad som anses skäligt.

1993/94:17 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till kulturministern om asylpoliti- ken:

Den svenska asylpolitiken är enligt många uppfattning ryckig och saknar verklighetsförankring. För att lyckliggöra både hjärta och hjärna används omväxlande hårda och mjuka metoder. Bristen på en konsekvent och ge- nomtänkt politik leder enligt min mening till ständigt felaktiga beslut. När sedan verkligheten gör sig påmind, tvingas nya beslut fram för att rätta till de begångna misstagen. Besluten kommer därmed aldrig i fas med utvecklingen utan kommer alltid för sent.

Den 10 oktober 1992 infördes ett visumtvång som i praktiken var riktat mot kosovoalbaner. Dessa ansågs plötsligt inte längre vara i samma behov av skydd som tidigare, detta trots att 50 000 kosovoalbaner då redan fanns i Sverige. Samtidigt upphörde visumtvånget för bosnier, vilket ledde till att 40 000 bosnier ansökte om asyl i Sverige. Den 24 juni 1993 återinfördes ett visumtvång för bosnier. Bedömningen var således att denna grupp inte längre hade samma behov av skydd. Samtidigt meddelades att de som hunnit komma till Sverige kunde räkna med uppehållstillstånd. I Danmark ges bos- nier endast tillfälligt uppehållstillstånd och avsikten är att förbereda flykting- arna för repatriering.

De svenska besluten innebär att ca 100 000 bosnier beviljas asyl på kort tid. Detta motsvarar antalet invånare i en medelstor svensk stad. Kostna- derna för skattebetalarna blir enorma. De svenska besluten togs utan någon föregående debatt, trots att det kommer att leda till utgifter på flera miljar- der kronor.

Är statsrådet beredd att föreslå förändringar i asylpolitiken så att huvud-

delen av den svenska hjälpen lämnas hjälpsökande runt om i världen i stället för att som nu i huvudsak komma dem till del som på olika sätt lyckats ta sig till Sverige?

1993/94:18 av *Hans Göran Franck* (s) till justitieministern om kriminalpolitiken:

Svensk kriminalpolitik håller på att förändras i grunden. Det framgår av en nyligen utkommen skrift från justitiedepartementet, Att renovera en förfallen kriminalpolitik.

Den nya kriminalpolitiken sägs vara ett försök att reparera Socialdemokraternas missriktade politik. Regeringen 1982–1991 läggs bl.a. till last införandet av halvtidsfrigivningen med åtföljande ökad brottslighet, fortsatt utbredning av narkotikamissbruket samt en ökning av den anmälda brottsligheten med 216 000 brott.

Den brottsförhindrande effekten av ökande inspärning i fängelse har emellertid av forskningen, senast i två avhandlingar från Stockholms universitet och av Ungdomsbrottskommittén (SOU 1993:35), bedömts som marginell. Det gäller även effekterna av halvtidsreformen 1983. Påtagliga effekter på brottsnivån genom inspärning av gärningsmän kan inte uppnås utan att fängelsebeläggningen flerfaldigas till en kostnad av åtskilliga miljarder kronor. För övrigt förekommer principen om villkorlig frigivning efter halva tiden eller t.o.m. tidigare i ett flertal europeiska länder och infördes i t.ex. Storbritannien av en konservativ regering.

Narkotikamissbrukets utbredning pekar enligt tillgängliga källor på att nytillskottet är begränsat och att allt färre unga blir missbrukare. Detta framgår av årliga undersökningar av skolelevers och värnpliktigas användning av narkotika, av stickmärken bland arrestanter på Stockholms häkte och av åldersfördelningen bland lagförda för narkotikabrott. Minskningen i antalet debutanter i narkotikamissbruk var dessutom särskilt stark under 1970-talet.

Vad gäller brottsutvecklingen har antalet anmälda brott ökat med 24 000 per år perioden 1982–1991. Siffran kan dock jämföras med motsvarande för de borgerliga regeringsåren 1976–1982: 31 000 per år.

Justitieministern har valt att renovera kriminalpolitiken genom bl.a. följande – genomförda och planerade – skärpningar av straff och verkställighet:

- Höjning av fängelsestraffen för 18 brottsbalksbrott (och minskning för två);
- Höjning av fängelsestraffen för trafikonykterhetsbrott;
- Införande av fängelse i straffskalan för konsumtion av narkotika;
- Avskaffande av halvtidsfrigivningen.

Dessa lagändringar är den huvudsakliga orsaken till att Kriminalvårdsstyrelsen nu uppskattar att 1 400 nya anstaltsplatser – främst slutna – måste byggas. Nybyggnadskostnaden för så många slutna platser kan beräknas till ca 2 miljarder kronor och driftkostnaderna, om alla platser fylls, till ca 700 miljoner kronor per år. Till detta kommer växande kostnader för häkten, som för närvarande är överfulla.

I de olika propositionerna görs inte troligt att straffskärpningarna skall få

en brottsminskande effekt. Justitieministern tar inte ställning till empirisk kunskap om påföljders effekter på brottsutvecklingen. Där forskningen visat att de allmänpreventiva effekterna av ytterligare höjningar av risken för fängelse är obefintliga eller marginella, hänvisar justitieministern till "sunda förnuftet" som bevis för att sådana effekter finns.

Då det inte kan visas empiriskt att ytterligare fängelse inte ger brottsminskande effekter, bör en rationell kriminalpolitik satsa på något annat utifrån den allmänna principen att det minst skadliga ingreppet skall användas.

Justitieministern har också introducerat en ny princip för straffmätning, nämligen: "Genom att straffa brottslingen upprättar staten brottsoffret". Denna princip innebär att spärrarna mot ökad användning av fängelsestraff kan sättas ur spel. För hur motbevisa att det inte krävs ett, två, fem eller tio års fängelse för gärningsmannen för att offret skall bli "upprättat"? Risken att hamna i ett vedergällningstänkande är påtaglig.

Skulle regeringen vilja införa denna straffmättningsregel i brottsbalken, kommer den knappast att vara brottsoffren till hjälp. Vad brottsoffret i normalfallet önskar är ekonomisk kompensation, någon att prata med och i förekommande fall läkarvård – inte "upprättelse" genom högre straff för gärningsmannen. Det är vad undersökningar på området visar. Den halva miljön kronor som en årsplats i slutan stalt kostar kan säkert användas bättre för att upprätta brottsoffret.

Internationell erfarenhet visar att brottsnivån inte bestäms av straffnivån. Justitieministern har själv framhållit detta: "Allmänt sett tycker jag att det hos många finns en överdriven tilltro till lagstiftningens betydelse i det brottsbekämpande arbetet. Om brottsligheten drastiskt kunde minskas endast genom att riksdagen antog nya lagar, skulle detta ha gjorts för länge sedan."

Justitieministern bör följa denna kloka insikt i stället för att aktivt föra en politik som snabbt leder till att fängelsebeläggningen slår rekord för 1900-talet. Det finns ju andra vägar att gå: exempelvis restriktiv alkoholpolitik för minskning av våldsbrotten, avkriminalisering enligt Åklagarutredningens förslag, omprioritering av Polisens resurser till mer skydd av medborgarna, påverkan av tillfällsstrukturer för att minska brottsligheten, kraftig satsning på stödpersoner för unga lagöverträdare på väg in i en brottslig karriär och företagssponsring av jobb till persistenta förmögenhetsbrottslingar.

Sedan kvarstår naturligtvis den ständiga frågan: Hur förbättra levnadsförhållandena för dem som befolkar våra fängelser? Det är det entydiga resultatet från alla undersökningar att de som sitter i fängelse har sämre uppväxtvillkor, sämre utbildning, sämre hälsa, sämre bostad, sämre ekonomi och sämre situation på arbetsmarknaden än övriga medborgare. De som sitter i fängelserna är förlorare. För dem gäller verkligheten: brott lönar sig inte.

Av central betydelse för beivrandet av den tilltagande brottsligheten är att göra väsentligt större satsningar på den brottsförebyggande verksamheten än vad som görs för närvarande.

Med anledning av det anförda får jag ställa följande frågor till justitieminister Gun Hellsvik:

1. Vilka belägg har justitieministern för att ytterligare straffskärpningar skulle minska straffnivån?

2. Vilket lagligt stöd finns enligt justitieministern för att staten genom bestraffning av brottslingen upprättar brottsoffret?
3. Är den beräknade utbyggnaden av antalet fängelseplatser med ca 1 400 till en uppskattad nybyggnadskostnad beräknad med ca 2 miljarder och årlig driftskostnad med ca 700 miljoner kronor ändamålsenlig och försvarlig?
4. Vilka alternativ till fängelse är regeringen beredd att verka för utöver samhällstjänst och intensivövervakning?
5. Vilka åtgärder vill regeringen föreslå för att förbättra förhållandena för dem som befolkar fängelserna, i syfte att förhindra återfall och främja en bättre social anpassning efter frigivningen?
6. Vilka ytterligare satsningar på brottsförebyggande åtgärder vill regeringen göra?

30 § Kammaren åtskildes kl. 16.41.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Tisdagen den 12 oktober

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ny riksdagsledamot m.m.	1
3 § Anmälan om ändrad partitillhörighet	1
4 § Avsägelser	2
5 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott, m.m.	2
6 § Ledighet	2
7 § Återkallelse av del av motion	3
8 § Anmälan om frågor	
1993/94:24 av Jan Andersson (s) om prioriteringen av vårdnadsbidraget	3
1993/94:25 av Birger Andersson (c) om beläggningen på kriminalvårdsanstalterna	3
1993/94:26 av Birger Andersson (c) om tidigareläggning av byggnadsobjekt inom kriminalvården	3
1993/94:27 av Alf Wennerfors (m) om åtgärder för att minska statliga myndigheters lokalkostnader.	4
1993/94:28 av Oskar Lindkvist (s) om ROT-programmet. ...	4
1993/94:29 av Hans Karlsson (s) om införande av vårdnadsbidrag.	4
1993/94:30 av Inga-Britt Johansson (s) om butiker i glesbygd	5
1993/94:31 av Christina Linderholm (c) om kostnadsberäkningarna av Dennispaketet.	5
1993/94:32 av Kenneth Lantz (kds) om åtgärder för att minska den ekonomiska brottsligheten	5
1993/94:33 av Ingela Mårtensson (fp) om exporten av krigsmateriel till Indonesien	6
1993/94:34 av Ines Uusmann (s) om folkomröstning om medlemskap i EG	6
1993/94:35 av Berith Eriksson (v) om asylpolitiken och koso-voalbanerna.	6
1993/94:36 av Rolf L Nilson (v) om förtidspensionärers möjlighet att arbeta ideellt	7
1993/94:37 av Ingela Mårtensson (fp) om kontroll av att skolor följer läroplaner	7
1993/94:38 av Göthe Knutson (m) om permission från slutet psykiatrisk vård.	8
1993/94:39 av Carl Olov Persson (kds) om Domän AB:s försäljning av skogsmark.	8
1993/94:40 av Margareta Viklund (kds) om Sudan och de mänskliga rättigheterna.	8

1993/94:41 av Margitta Edgren (fp) om handläggningen av asyl- ärenden	9
1993/94:42 av Margareta Viklund (kds) om åtgärder mot barn- sexturismen i Thailand	9
9 § Meddelande om inställda svar	9
Talmannen	
10 § Svar på fråga 1993/94:2 om sillprodukter som bistånd	9
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Christer Skoog (s)	
11 § Svar på fråga 1993/94:7 om Indonesien och de mänskliga rättig- heterna	12
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Ingbritt Irhammar (c)	
12 § Svar på fråga 1993/94:21 om effektivare biståndsinsatser	15
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Alf Wennerfors (m)	
13 § Svar på fråga 1993/94:18 om verkställighet av utvisningsärenden	17
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Maud Ekendahl (m)	
14 § Svar på fråga 1993/94:35 om asylpolitiken och kosovoalbanerna	19
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Berith Eriksson (v)	
Talmannen (om debattreglerna)	
15 § Svar på fråga 1993/94:1 om ansvar för miljöskador	23
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Annika Åhnberg (-)	
16 § Svar på fråga 1993/94:30 om butiker i glesbygd	24
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Inga-Britt Johansson (s)	
17 § Svar på fråga 1993/94:33 om exporten av krigsmateriel till Indo- nesien	26
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Ingela Mårtensson (fp)	
18 § Svar på fråga 1993/94:15 om rätt att behålla högskoleplats under värnpliktstjänstgöring	30
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Göthe Knutson (m)	
19 § Svar på fråga 1993/94:27 om åtgärder för att minska statliga myn- digheters lokalkostnader	32
Finansminister Anne Wibble (fp)	
Alf Wennerfors (m)	
20 § Svar på fråga 1993/94:12 om kontrollen av sökande till hemvär- net	35
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Göthe Knutson (m)	

21 § Svar på fråga 1993/94:19 om konkurrensneutraliteten	38	Prot. 1993/94:5 12 oktober 1993
Statsrådet Bo Lundgren (m)		
Filip Fridolfsson (m)		
22 § Svar på fråga 1993/94:28 om ROT-programmet	40	
Statsrådet Bo Lundgren (m)		
Oskar Lindkvist (s)		
23 § Svar på fråga 1993/94:6 om åtgärder mot segregerade skolor .	43	
Statsrådet Beatrice Ask (m)		
Björn Samuelson (v)		
24 § Svar på fråga 1993/94:37 om kontroll av att skolor följer läropla-		
ner	46	
Statsrådet Beatrice Ask (m)		
Ingela Mårtensson (fp)		
25 § Svar på fråga 1993/94:11 om åtgärder för att förhindra rymning		
från sluten psykiatrisk vård	49	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Göthe Knutson (m)		
26 § Svar på fråga 1993/94:36 om förtidspensionärers möjlighet att ar-		
beta ideellt	52	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Rolf L Nilson (v)		
27 § Hänvisning av ärenden till utskott	54	
28 § Bordläggning	55	
29 § Anmälan om interpellationer		
1993/94:10 av Sverre Palm (s) om åtgärder mot införsel av nar-		
kotika i ett EG-perspektiv.	56	
1993/94:11 av Hans Göran Franck (s) om offentlighetsprinci-		
pen och EG.	56	
1993/94:12 av Lars-Erik Lövdén (s) om åtgärder mot brott. .	57	
1993/94:13 av Britta Sundin (s) om bostadsbidragen	59	
1993/94:14 av Hans Göran Franck (s) om asylrätt m.m.	60	
1993/94:15 av Bengt-Ola Rytter (s) om flyktingpolitiken. . . .	63	
1993/94:16 av Jan Fransson (s) om jaktarrendena	64	
1993/94:17 av Sten Andersson i Malmö (m) om asylnpolitiken	65	
1993/94:18 av Hans Göran Franck (s) om kriminalpolitiken .	66	

